

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Bloei in veiligheid

En er kwam vrees over alle ziel, en vele wonderen en tekenen geschiedden door de apostelen. En allen die tot het geloof gekomen en bijeenvergaderd waren, hadden alles gemeenschappelijk; en telkens waren er, die hun bezittingen en have verkochten en ze uitdeelden aan allen die er behoefte aan hadden; en voortdurend waren ze elke dag eendrachtig in de tempel, braken het brood aan huis en gebruikten hun maaltijden met blijdschap en eenvoud des harten, en zij loofden God en stonden in de gunst bij het gehele volk. En de Here voegde dagelijks toe aan de kring, die behouden werden.

Handelingen 2 : 43—47.

De laatste alinea van Handelingen 2 schijnt een samenvattend overzicht te geven over de gang van zaken in de oudste gemeente. In het volgende hoofdstuk komt dan een voorbeeld van een door twee apostelen verricht wonderteken, en dat heeft ernstige gevolgen, het leidt de vervolging in. Het is echter, alsof Lucas ons wil duidelijk maken: het algemeen karakter van de gang van zaken in de oudste gemeente was vredig en rustig, en dat bleef nog lang voortduren. In feite is deze „vrede en aangename rust” een wettig kenmerk van de gemeente van Christus; het kan zijn, dat die van buiten af verstoord worden, het kan ook gebeuren dat ze van binnen uit worden beschadigd; maar dat neemt niet weg, dat de normale toestand deze is: bloei in veiligheid. Wel is de geschiedenis van de eerste gemeente vrij duidelijk aan een bepaalde tijd gebonden en om die reden niet strikt herhaalbaar; maar er ligt in Lucas' tekening ook de voorbeeldigheid uitgedrukt van deze oudste gemeente. Wie weten wil wat de normale gang van zaken in Christus' gemeente is, moet Hand. 2 : 43—47 maar eens secuur lezen en daarover eens rustig mediteren. Waar deze normale toestand niet te vinden is, ontbreekt er iets wezenlijks aan het leven van de kerk, en moet ze zich beke-

ren. Er kwam vrees over alle ziel. Als de kerk waarlijk zichzelf is, roept ze een ontzag wakker bij hen, die niet tot haar behoren. Er moge een element van binding aan een bepaalde tijd in liggen, in zoverre we kunnen vermoeden, dat in de eerste tijd waarin de oudste gemeente haar weg ging een bijzondere bescherming van Godswege aan haar werd gegeven. „Er kwam vrees over alle ziel” doet ons even denken aan Gen. 9 : 2 „En de vrees en de schrik voor u zij over al het ge-dierte der aarde”; en we denken onwillekeurig aan het woord van de Heiland: Zie, ik zend u als schapen te midden van de wolven. Want deze gemeente liet zich behouden uit een verkeerd geslacht. Het is echter normaal, dat het leven van de kerk het ontzag van de wereld oproept. We zijn er aan gewend geraakt, ons Lucasbericht historistisch op te vatten, alsof de toenmalige situatie door die tijdsperiode was bepaald en met die tijd onderging. Dat kan niet juist zijn. De Heiland belooft: „Er is niemand, die huis of broeders of zusters of moeder of vader of kinderen of akkers heeft prijs gegeven, of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in dezen tijd, huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met vervolgingen, en (bovendien) in de toekomstige eeuw het eeuwige leven”, Marc. 10 : 29v.

Deze belofte is letterlijk vervuld in de geschiedenis van de eerste gemeente; maar ze heeft verdere strekking, ze betref het leven van de kerk als zodanig: „er is niemand”.

En allen die tot het geloof gekomen en bijeenvergaderd waren, hadden alles gemeenschappelijk. Men heeft wel eens de exegetische voorslag gewaagd, dat dit enerzijds een beetje kortzichtig geweest moet zijn, en aan de andere kant getuigt van de „Naherwartung”, van de mening dat Christus' wederkomst voor de deur stond. Wat deze „Naherwartung” aangaat: daartegen gaat Petrus in als hij spreekt over „en uw kinderen en allen die nog ver van ons in de toekomst zijn”. En de kortzichtigheid? Het is niet verdedigbaar, dat de gemeente van Jeruzalem verarmd is ten gevolge van dit zgn. „primitief-christelijk communisme”: deze gemeente is immers door felle vervolging uiteengeslagen, en dat is de oorzaak van haar verarming (terwijl de vlucht van zo velen tegelijk de verbreiding van het Evangelie diende). Iets van dit „christelijk communisme” is kenmerkend voor de kerk van Christus, en het ziet er lelijk uit, als daarvan geen spoor meer te ontdekken valt. Bavinck heeft eens, met zeldzame vrijmoedigheid, opgemerkt dat de kerk uit de reformatie, anders dan Rome, het diakonaat al hersteld heeft, maar zijn plaats en dienst niet behoorlijk geregeld en zijn werkzaamheid niet tot ontwikkeling gebracht (G.D., 4de dr., IV, 409; 2de dr., IV, 468). „Ze hadden alles gemeenschappelijk” bevat o.i. de kiem van het later wat meer uitgewerkte diakonaat (al waren de diakonen niet alleen maar diakonen, zo strikte grenzen van de „ambten” als wij vanzelfsprekend vinden kent de Schrift niet: Stéfanus besteedde veel van zijn tijd aan discussies met Joden in hun synagogen). Wat wij vandaag christelijke arbeid noemen, is vaak dermate verorganiseerd dat het nog maar weinig met de ontwikkeling van het diakonaat te maken heeft.

En telkens waren er, die hun bezittingen en have verkochten en de opbrengst uitdeelden aan allen die daar behoefte aan hadden. Wij noemen dit een dwaze manier van doen en vinden dat deze mensen blind waren voor de noodzaak (eventueel noemen we het zelfs „roeping”, dat klinkt nog fraaier) van een schrandere en vooruitziende investering. Het is mogelijk, dat wij vandaag het op deze manier niet kunnen navolgen. Daar staat tegenover, dat onze schrandere vloekt tegen het Evangelie: in het zakendoen zijn we „sportief” en proberen we net iets gladder te zijn dan de man met wie we handel drijven; en het zou zo gek nog niet zijn, als er diakonieën kwamen, die niet al te zeer aan het rekenen sloegen, maar zich simpelweg afvroegen wat de Here van Zijn diakonieën vraagt: probeert men het zo, dan blijkt wel eens (zelden, want vrijwel niemand voelt iets voor zulk een wereldvreemd gedoe) dat ondanks deze vrijpostige gehoorzaamheid de kas nooit leeg blijkt. Zo ligt er in wat men met een vreemde term „primitief-christelijk communisme” noemt, toch ter dege iets voorbeeldigs, dat ons duidelijk kan maken, wat het eigen leven van de kerk is.

In één adem gaat Lucas verder: En voortdurend waren ze elke dag eendrachtig in de tempel (voor gemeenschappelijke gebedsdiensten, zonder welke een waarachtige bloei van de kerk onmogelijk is, en voor het onderwijs van de apostelen, de gemeenschappelijke Bijbelstudie), braken het brood aan huis (vierden het Avondmaal in de gezinswoningen) en gebruikten hun maaltijden (hun lief-

INHOUD

Bloei in veiligheid	K. J. P.
Dienst en Dienen in het Nieuwe Testament VI (Slot)	H. J. J.
Amerika (II)	J. M.
Mater et Magistra (II)	R. H. B.
Rondblik	H. S.
Persschouw	C. V.
Ingezonden	C. V., H. H. S.
Kerknieuws	

demaaltijden, eveneens in de gezinswoningen) met blijdschap en eenvoud des harten. Er is bepaald geen tegenstelling tussen vs 45 en 46, het alles-gemeenschappelijk-hebben en de gebedsdiensten en de Bijbelstudie en het Avondmaal en de liefdemaaltijden, al die activiteiten zijn van één Geest doorstraald en doortrokken.

Dat alles deden deze mensen met blijdschap en eenvoud des harten. De blijdschap is een integrerend bestanddeel van het christelijk leven. Als het in de kerk ernstig misgaat, komt de blijdschap in de verdrukking, en we kennen voorbeelden van mensen, die zo graag in de geest van Hand. 2 : 44—47 willen leven, en er de kans niet voor krijgen, en ziek worden, zoals oudtijds vrij wat Corinthiërs ziek werden, en als ze al zwak waren, stierven, omdat het gewoonte geworden was in die gemeente, ondoordacht aan de diepte van het sacrament voorbij te zien (vgl. 1 Cor. 11 : 27—30).

De eenvoud des harten is zo moeilijk niet: als de gemeente zonder meer op haar Heiland vertrouwt, verdwijnen er massa's problemen als bij toverslag. „En zij loofden God en stonden in de gunst bij het gehele volk”: Het is goed den Here te loven, lezen we in Ps. 92 : 2, en met recht heeft iemand eens gezegd: dit is nu de definitie van het goede leven. Het is verbazend hoe dikwijls er in het Psalmenboek gesproken wordt over „den Here loven” — dat is als het ware de ademtocht van het christelijk leven, we kunnen daar niet huiten, en als we dat vergeten verkommeren we; keren we tot dat loven terug, dan merken we het aan den lijve, hoe goed, hoe weldadig en hoe wijs dit is, hoezeer de echte menselijkheid daarin aan haar trek komt en tot aanzijn.

Zij loofden God en stonden in de gunst bij het gehele volk. Wel zijn ze als schapen te midden van de wolven, maar het gehele volk merkt er toch iets van, dat de echte menselijkheid gaat opbloeien als de gemeente haar God looft. Degenen, die (nog) niet aan de gemeente zijn toegevoegd, voelen aan dat dit iets moois is, dat hierin de mens eerst waarlijk mens wordt. Die gunst van het gehele volk verdwijnt nooit helemaal, ook niet in tijden van vervolging. Daarbij blijkt nu juist dit de toegangsweg te zijn om tot het geloof en tot de gemeente te komen. De kerk is niet exclusivistisch, als ze haar taak van kerk-inde-wereld en kerk-voor-de-wereld verstaat. De Here voegde dagelijks toe aan de kring van hen die behouden werden: mensen, die eerst tot de wolven behoorden, tot het gehele volk, maar die ontzag kregen voor die wonderlijke gemeente, en voor haar in hun hart een zacht plekje behielden. Uit hen blijken er telkens weer (dagelijks!) mensen te zijn, die nu zeggen: wie a gezegd heeft moet ook b zeggen; als ik deze gemeente zo iets moois vind, als ik getroffen word door haar

aanzijn in de wereld, waarom zou ik dan niet meedoen?

Ook dit is in de kerk een normale trek: Christus' gemeente heeft een vanzelfsprekende werfkracht, onopzettelijk. Het gaat zo maar. Toch vinden we hier een opmerking, die onze aandacht niet mag ontgaan: het zijn die mensen niet, die het doen. Neen, de

Here voegde dagelijks toe aan de kring van hen die behouden werden. Zeker, het gaat allemaal van zelf, en het staat niet goed met een kerk die deze vanzelfsheid niet meer kent. Maar het is de Here, die dagelijks toevoegt aan de gemeenschap van degenen die het levensbehoud vinden voor eeuwig.

K. J. P.

Dienst en dienen in het Nieuwe Testament

VI (Slot)

Zonder de vorige artikelen te hebben nagelezen komt de gedachte bij mij op, dat daarin te weinig is uitgekomen, dat elk christen allereerst in z'n gewoon, alledaags beroep de HERE en de naasten heeft te dienen. Het is beslist niet zo, dat alleen dienaren des Woords en ouderlingen en diakenen Christus kunnen dienen in hun werk. Het is ook niet zo, dat deze ambtsdragers alleen in hun speciale arbeid dienst moeten verrichten. Een dominee moet ook in zijn gezin bijv. de HERE dienen. En ouderlingen en diakenen moeten niet menen, dat zij hun vrije uren, die zij aan huisbezoek of werk der barmhartigheid besteden, beter te nutte hebben gemaakt, dan de rest van hun tijd. In antwoord op vr. 32: „Maar waarom wordt gij een christen genaamd?” leert de Catechismus: „Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en al zo zijn zalving deelachtig ben, opdat ik zijn Naam belijde, en mijzelf tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere”. Daarin bestaat ons aller dienst, dat wij als het te pas komt de naam des HEREN belijden en ons geven in dienst van God en onze naasten en dat we in dat beroep of in die betrekking, die we vervullen, tegen alle zonde strijden.

Toen ik hierover verder wilde „mediteren” kwam mij in herinnering, dat ik al eens iets dergelijks schreef. Het was in de Reformatie van 8 maart 1952 en ik ben zo vrij daaruit iets over te schrijven. Ik denk er nog precies zo over. Het artikel droeg de titel: „Vruchten waaruit de bekering blijkt” en ging over Lukas 3 : 8: „Brengt dan vruchten voort, der bekering waardig”. Het luidde ongeveer als volgt: Het komt nogal eens voor, dat christenen menen, dat bekering bestaat in het doen van bijzondere daden. Een meisje, dat de Heiland leert liefhebben, zou toch minstens in een stichting van barmhartigheid de HERE willen dienen. Een jongeman, die tot bekering komt, zou wel een bijzonder beroep willen kiezen, om op zeer speciale wijze z'n leven in Gods dienst te besteden. Een klokkeluiders meent, dat een dominé toch wel veel dichter bij de hemel is dan hij. En een huismoeder met alle zorgen en beslommingen ziet wel iets heerlijks in het leven van iemand, die zonder deze zorgen en moeiten heel haar leven op buitengewone wijze aan de HERE wijdt, bijv. in een klooster of in een of ander werk van barmhartigheid.

Anderen zoeken de vruchten der bekering in mystieke belevenissen „in het heilig eenzaam met God gemeenzaam”. Of denken, dat ze alleen vroom zijn als ze veel tijd hebben om te vasten en te bidden en aalmoezen te geven. Maar de Schrift spreekt veel gewoner over de bekering. Dat komt bijv. uit in de prediking van Johannes des Doper, zoals die in Lukas 3 vermeld wordt.

Als de scharen tot Johannes komen na diens oproep tot bekering en vragen: „Wat moeten we doen?” dan geeft hij een ander antwoord, dan bijv. de Farizeeën zouden geven. Die zouden wel gezegd hebben: Gij moet meer vasten. Gij moet meer bidden. Gij moet meer aalmoezen geven. Gij moet strenger zijn in het geven van de tienden. Gij moet ijveriger in de scholen der wetsschrijvers komen. Gij moet meer lasten op u nemen van „raak niet en smaak niet en roer niet aan”.

Maar Johannes zegt: „Wie een dubbel stel kleren heeft, dele mee aan wie er geen heeft, en wie spijzen heeft doe evenzo”. Ze moeten naakten kleden, hongerigen voeden, weduwen en wezen bezoeken in hun verdrukking. In één woord: barmhartigheid bewijzen, opdat hun barmhartigheid betoond zal worden. Zo sprak de Here Jezus ook in Matth. 5 : 7 en Matth. 25 : 34—40.

Er kwamen ook tollenaars om gedoopt te

worden. Zij zeiden tot Johannes: „Meester, wat zullen wij doen?” Men zou verwachten, dat zij althans ten antwoord zouden krijgen: Geef uw beroep er aan. Verlaat uw tolhuis en kies een beroep, waarin gij beter de Here kunt dienen. Maar Johannes zegt: „Eist niets meer, dan hetgeen u gezet is”. De tollenaars behoorden over het algemeen niet tot de eerlijkste mensen. Velen hadden hun rijkdom aan afpersing en bedrog te danken. Ze krijgen nu te horen, dat hierin hun bekering moet uitkomen, dat ze zich houden aan het recht en niet overvragen. Ze moeten dus breken met de zonden van hun beroep, hoe moeilijk hun dit ook zal vallen. Maar uit hun beroep hoeven ze zich niet terug te trekken.

Iets dergelijks krijgen ook de soldaten te horen. Op hun vraag: „Wat zullen wij doen?” antwoordt Johannes: „Doet niemand overlast aan en ontvreemdt niemand het zijne met bedrog en laat u vergenoegen met uw soldij”. Ze hoeven hun wapens niet neerleggen en ze mogen de overheid dienen. Maar ze moeten in hun beroep God vrezen en Zijn wil doen. Geen misbruik maken van hun macht, geen geweld gebruiken om zich te verrijken. Niet een schrik zijn voor de goeden, maar voor de kwaden. Trouw zijn in hun dienst.

Dit woord moge tot troost zijn voor vele christenen. We kunnen en mogen de HERE dienen in het volle leven. In ons dagelijks beroep. God vraagt over het algemeen geen buitengewone dingen. Het spreekt vanzelf, dat iemand soms kan en moet dienen in bijzonder werk van barmhartigheid. Ik hoop, dat de ziekenhuizen en inrichtingen van barmhartigheid geen gebrek hebben aan personeel, dat in dát beroep de Here wil dienen. Ook mogen we God bidden, dat Hij jonge mensen geeft met een warm hart en een helder hoofd en vurige liefde voor de dienst des Heren, die het ambt begeren van dienaar des Woords.

Maar ieder moet beginnen, op die plaats waar de Here hem of haar gezet heeft, te breken met de zonden en bekering te tonen in het gewone beroep, dat hij heeft gekozen. Niet alleen soldaten en tollenaars hebben een gevaarlijke baan. Elk beroep en elke betrekking heeft z'n bijzondere gevaren. Alleen daarom hoeven we een betrekking niet op te geven. Maar wel moeten we in ons werk de Here dienen, de zonde haten, de ongerechtigheid radicaal nalaten. En eer van alle schepselen aflaten, eer we iets tegen Gods wil doen.

Echte vroomheid, echte dienst des Heren bestaat niet in wereldmijding. Is ook niet gebonden aan een speciaal ambt. De Here heeft zijn dienstknechten en dienstmaagden overal. In de huiskamer en in de keuken, bij de douane en in het leger, op het kantoor en in de fabriek, op „hoge” plaatsen en in „lagere” betrekkingen. Och, wat is hoog en wat is laag. Het kon wel eens zijn, dat „hogen” erg laag gesteld zullen worden en dat „lagen” heel hoog geplaatst zullen worden. Als we God maar vrezen en dienen naar de gaven, die Hij ons gaf. Trouw en grondig. In een beroep, dat bij die gaven past. In een betrekking, waartoe onze krachten reiken. En als dat niet het geval is mogen we rustig een ander beroep kiezen. Dat geldt ook voor een dienaar des Woords. Als die zou merken, dat hij z'n werk niet aan kan of voor z'n taak niet geschikt is, waarom zou hij dan geen ander „goddelijk” beroep mogen kiezen?

Zo schreef ik in hoofdzaak voor een jaar of tien. Dit voeg ik er nog aan toe. Er waren in de apostolische kerk naar alle waarschijnlijkheid veel slaven. Die zullen van hun eigenaars wel niet vaak gelegenheid en tijd gekregen hebben om als ouderling of diaken te dienen. Waarschijnlijk konden ze hoogstens zondagmorgen vroeg of laat in de avond de samenkomst der gemeente bijwonen. Maar konden zij als slaven de Here niet dienen? Paulus zegt van wel. Want hij schrijft in Efeze 6 : 5vv.: „Slaven, weest uw heren naar

het vlees gehoorzaam met vreze en beven, in eenvoud uws harten, als aan Christus, niet met ogendienst, als mensenbehagers, maar door als slaven van Christus de wil Gods van harte te doen, en bereidwillig dienstbaar te zijn als aan de Here en niet aan mensen. Gij weet immers, dat een ieder, hetzij slaaf hetzij vrije, al het goede dat hij gedaan heeft, van de Here zal terugontvangen”. Of een slaaf dus Christus, de Here, kon dienen in zijn slavernij!

Aan Titus schrijft de apostel: „De slaven moeten hun meesters onderdanig zijn in alles, het hun naar de zin maken zonder tegenspraak, of oneerlijkheid, maar alle goede trouw bewijzen, om de leer van God, onze Heiland, in alles tot sieraad te strekken”. Tit. 2 : 9v. Ook zij moeten in hun omstandigheden de zonde haten en vlieden, die in die kringen welig tierde naar we wel mogen aannemen.

We mogen dankbaar zijn, dat slavernij in onze streken althans niet meer voorkomt. Tenminste niet in die vorm, waarin ze voorkwam in de apostolische tijd. Maar als „slaven onder het juk” zelfs de Here konden dienen, dan moeten wij maar niet te haastig zeggen, dat in een of ander beroep het dienen van Hem onmogelijk is. We spreken wel van „vrije” beroepen. Totaal vrij is geen enkel beroep. Maar in vele beroepen kunnen we als vrijgekochten des Heren Hem dienen met eerbied en godvruchtigheid.

Tenslotte nog een paar opmerkingen. Als ik me niet vergis staan hier en daar gedeelten van ziekenhuizen met lege bedden, omdat er geen verpleegsters voor de verzorging der zieken aanwezig zijn. En te oordelen naar de herhaalde oproepen van allerlei stichtingen van barmhartigheid hebben deze ook geen overvloed van personeel. Het kan wel zijn, dat de verplegers en verpleegsters vroeger „onderbetaald” werden en dat dit mede een oorzaak is van het voortdurende tekort op dit terrein. Ook is in aanmerking te nemen, dat ook op kantoren en in fabrieken en winkels een tekort aan personeel is. Het is wel mogelijk, dat het voortdurend getob om personeel voor ziekenhuizen en dergelijke inrichtingen een zeer verklaarbaar en normaal verschijnsel is. Misschien is dit gebrek ook niet zo algemeen als sommigen wel menen. Ik ben geen deskundige op dat gebied en laat mij graag nader onderrichten.

Toch ben ik voornamelijk van mening, dat dit tekort niet helemaal op één lijn te stellen is met het gebrek aan personeel voor kantoor en winkel. Als voor een bedrijf te weinig arbeidskrachten zijn dan is dat lastig en zal dit invloed hebben op de uitkomsten van de onderneming. Ik wil de moeilijkheden daarvan niet onderschatten.

Maar als er tekort aan verplegend personeel is dan moeten zieken wachten tot opname mogelijk is. De wachtlijsten schijnen soms lang te zijn en de wachttijd groot. Dat wil dus zeggen, dat mensen, die er ellendig aan toe zijn, voorlopig niet geholpen kunnen worden. Hoe groot de ellende is, die hierdoor ontstaat is mij niet bekend. Maar van enige „nood” schijnt hier toch wel sprake te zijn.

Nu wil ik het beroep van verpleger en verpleegster niet ophemelen. Dat in dit werk de HERE op een zeer bijzondere wijze te dienen is, zoals vroeger wel gepropageerd werd, denk ik, met vele verpleegsters, niet. Dat kan een dienstbode of huisvrouw of kantoorjuffrouw of onderwijzeres even goed. Maar wel zou ik een beroep willen doen op meisjes, die voor dit werk kracht en gave en geschiktheid hebben, om eens ernstig na te denken of zij hier geen taak kunnen vinden. In elk geval kunnen zij óók in dit werk de HERE en de naasten dienen. En de Schrift vermaant telkens om toch te denken aan wat zwak en ziek en ellendig is. De arbeidstijden zijn niet boven de gewone maat als ik het wel heb. Het loon is niet slecht. En het werk is voor wie er aanleg voor heeft, mooi.

Ten allerlaatste nog dit en dan zet ik een punt: We mogen onze dienst niet beperken tot de „huisgenoten des geloofs”. De Farizeeën meenden, dat alleen de leden van hun club, hun kameraden hun naasten waren. Van de rest trokken zij hun handen af. Dat heeft Christus aan zijn discipelen niet geleerd. Hij heeft gezegd: „Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is. Want Hij laat zijn zoon opgaan over bozen en goeden en laat regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen”. Mattheüs 5 : 44v.

H. J. Jager.

Amerika

II

Schreven we in ons eerste artikel dat de Verenigde Staten van Amerika na de tweede wereldoorlog de kampioen zijn geworden van de politieke en ethische idealen van de zogenaamde westerse democratie — het is, in verband met deze feitelijkheid uiterst leerknop hoofdstuk gewijd aan deze praktijk van de democratie zoals die in de Verenigde Staten bestaat.

Herbert von Borch heeft in zijn boek ¹⁾ een knap hoofdstuk gewijd over deze praktijk van de democratie. Hij schrijft over dit onderwerp onder het hoofd: de publieke sector. Tussen haakjes: z'n boek valt in drie hoofddelen uiteen. Eén hoofddeel dat heet: de publieke sector, één dat heet: de particuliere sector en het derde dat de naam draagt: landschappen en levensvormen. Het geheel wordt vooraf gegaan door een inleidend hoofdstuk onder de titel: „verlaat afscheid van de achttiende eeuw”, waarin hij de historische achtergrond van de Amerikaanse cultuur op boeiende wijze bespreekt.

In het hoofddeel over de publieke sector beschrijft hij het Amerikaanse staatsbestel. Hij typeert dit staatsbestel met een merkwaardige aanduiding als de doorlaatbare staat. Voor ons, die geboren en getogen zijn in een Europees democratisch staatsbestel, moeilijk te begrijpen en moeilijk om er waardering voor op te brengen. Doorlaatbare staat, dat is poreuze staat. Wat betekent dit woord in dit verband? De staat is opgetrokken als een luchtig bouwsel, een poreuze constructie, voortdurend vrijelijk gefiltreerd door de maatschappelijke krachten. Het is als staatsbestel eigenlijk een wonderbaarlijk experiment en het wonderlijkste is dat dit grote experiment — zonder de grondwet uit de 18e eeuw wezenlijk te veranderen —, een leidende rol in een wereldwijde coalitie van anti-communistische staten kan vervullen. Het is al wonderbaarlijk dat een gigantisch rijk van 50 deelstaten, met een bevolking van 280 miljoen mensen in totaal, uitgestrekt over een fantastisch gebied van het westelijk continent dat zich uitbreidt van de kusten van de Atlantische tot die van de Stille Oceaan, en van de grenzen van Canada tot aan die van Mexico, met daarbij een machtig grondgebied onder de Poolcirkel, geregeerd kan worden zonder een stevige, soliede staatsmachinerie.

Het is geboren uit een revolutie, dit staatsbestel. Daar moeten we ons niet te zeer over verbazen. Er zijn niet vele staten die niet uit een revolutie geboren zijn. De wereldgeschiedenis is vol van revoluties geweest en is in de twintigste eeuw nog vol daarvan.

Geboren uit verzet tegen de Britten. Toen het Britse juk eenmaal was afgeschud moest de natie regeerbaar worden gemaakt.

Von Borch zegt: uit twee diep in het volksbewustzijn gewortelde principes is dit staatsbestel, deze regeervorm toen ontstaan. Twee „vormen van wantrouwen” noemt de auteur ze. Wantrouwen tegen dictatoriale macht, was de ene. Wantrouwen tegen een radicale volksmeerderheid, die de baas zou spelen, de andere. Toen het Britse juk was afgeschud, was die volksmeerderheid, die gemakkelijk de baas kon en zou gaan spelen, aanwezig. Die bestond in de vermogende en dus conservatief geworden regerende bovenlaag, die in anderhalve eeuw koloniale geschiedenis op de oostkust van Amerika, was ontstaan. De plantage-bezitters in Virginia, de schatrijke slavenbezitters. Uit een geest van wantrouwen, ja van vijandigheid tegen de macht en tegen een meerderheid, die de macht in handen zou krijgen, ontstonden de eerste politieke grondslagen van de nieuwe natie, waaraan Jefferson's naam verbonden is. In Washington D.C. prijkt het glorieuze Jefferson Memorial, haast een staatsheilighdom. Wie het betreedt komt diep onder de indruk van deze glorie van Amerika's regeervorm, die wars tegen macht is, waar dan ook aanwezig, deze regeervorm, die konsekvent wil vasthouden aan het principe dat het volk zichzelf moet regeren. Dit is toch de betekenis van het woord democratie.

Deze vijandigheid tegenover iedere vorm van macht zoals ze in de 18e eeuw na de afwerping van het Britse juk openbaar werd,

vijandigheid tegen iedere vorm van macht als zodanig, nam haast een anarchistisch karakter aan. Uit reactie tegen dit bijna anarchistisch karakter van deze vijandigheid tegenover elke vorm van macht als zodanig, „ontstond de Grondwet (van 1787), waaraan de namen van Madison en van de aristocratische Hamilton ten nauwste zijn verbonden. Maar deze reactie leidde toch slechts tot een andere soort vijandigheid tegenover de macht: een uit anarchie geboren heerschappij van de meerderheid over minderheden waartoe de bezitters als van nature behoorden — moest van de aanvang af worden verminderd”. (blz. 32).

„Om nu de tirannie van een democratische meerderheid onmogelijk te maken werd het staatsgezag versnipperd. Er mocht in de staat slechts sprake kunnen zijn van een gedeelde politieke macht, nooit van een ongedeelde, die tot misbruik kon verleiden. Zo groeide uit de Amerikaanse federatie — dat is de statenbond — het „democratische proces”, dat er zowel op berekend was het land regeerbaar te maken als de regering te breidelen. Voor Thomas Jefferson waren „kranten zonder regering” beter dan „regering zonder kranten”. „Het staatsgezag moest tot een onvermijdelijk minimum beperkt blijven, en onder het ijverzuchtige toezicht staan van de meerderheden in de parlementen der afzonderlijke staten”.

De auteur schrijft:

„met de vooropgezette bedoeling de staatsmacht te neutraliseren — bij gelegenheid tot aan de grens van onmacht tot handelen —, is zo een regeeringsstructuur ontstaan, die niet slechts de minderheid der bezittende klasse, maar alle minderheden waarborgen biedt. Hier heeft kennelijk de Hegeliaanse „list der rede” weer eens gewerkt. Want terwijl de bezitters zich tegen de nivellerende tendenties van de bezitloze meerderheid — zoals zij het noemden — beschermden, schiepen zij voor de zich tenslotte over het gehele continent uitbreidende, en zich tot een dynamische, gecompliceerde massa-samenleving ontwikkelende natie een slechts losjes ineengevoegd staatsbestel, waarin iedere minderheid — hetzij ethisch, rassistisch, godsdienstig, sociaal of economisch (met inbegrip van de arbeiders en de boeren) — haar invloed tot gelding kan brengen. Zo kon in de poreuze behuizing van de Amerikaanse staat, dank zij de eigenaardigheden van zijn „democratisch proces”, tenslotte ook de grote zelfcorrectie van het avondlandse kapitalisme zich voltrekken” (33). Wij voegen er aan toe: en dat zonder bloedvergieten, hoegenaamd.

De voornaamste zorg van de grondleggers van de Constitutie is geweest in de Grondwet een regeeringsstelsel te verankeren, dat zowel iedere vorm van despotisme als een heerschappij der massa's verhinderde. „Het staatsgezag werd in drie duidelijk van elkaar gescheiden factoren ontbonden: in de Wetgevende Macht, de Uitvoerende Macht en de onafhankelijke en machtige Administratieve Rechtspraak, die over de beide andere moet waken”.

Deze drie factoren kennen wij in ons land

ook. In Amerika werden aan de Wetgevende Macht elkaar wederkerig controlerende remmen aangelegd, op deze wijze, dat tegenover het Huis van Afgevaardigden (de vertegenwoordigers van de „velen”, van de massa's) de Senaat kwam te staan (met bijzondere volmachten ten aanzien van de buitenlandse politiek), waarin de rijken en achtenswaardigen, de uitwassen en onberekenbaarheden van de democratie-van-het-stembiljet kunnen breidelen. Zo'n aristocratisch lichaam zal de onstuimigheid van de democratie bedwingen” (Hamilton). *Toute chez comme nous?* Toch niet. Tegenwoordig zijn de op klasstegenstellingen berustende grondslagen van de Senaat ook niet meer zo scherp geprofileerd als voorheen. — Als bij ons. Sinds 1913 worden zijn leden rechtstreeks door het volk gekozen. Toch blijft de Senaat, een aristocratisch staatsorgaan in zijn menstype. Hij opent de kansen op carrière. Hij is in z'n politieke stijl een club der voortreffelijken, een herenhuis, welks leden, hoog op de heuvel van het Capitool in Washington, vrijwel verzekerd zijn van een vaak lange reeks van herverkiezingen.

Wat de Amerikaanse Grondwet in geen geval wilde was de instelling van een volksregering op de basis van een parlementaire meerderheid. Madison heeft in 1787/88 uitgesproken dat het politieke systeem van Amerika zou worden gegrondvest op de „natuurlijke ongelijkheid” der mensen! De president wordt niet door het Huis van Afgevaardigden gekozen. Hij komt er niet uit voort. Hij kan er niet door ten val gebracht worden. Hij, het hoofd van de Uitvoerende Macht, wordt bij een plebisciet gekozen. Formeel door kiesmannen. Zijn betrekkingen met de Wetgevende Macht hebben „bijna het karakter van die met een buitenlandse mogendheid, een karakter dat te sterker aan de dag treedt wanneer de oppositiepartij in één der Huizen of zelfs in beide de meerderheid heeft, een situatie, die vrijwel geen enkele president voor de gehele duur van zijn ambtsperiode bespaard is gebleven”.

Dit karakter van een kwasi-buitenlandse mogendheid bezit ook de derde Macht in de staat, welker topfunctionarissen, de negen mannen in het Hooggerechtshof, door de president — in overleg met de Senaat — voor het leven worden benoemd. Ieder van de drie Machten heeft de neiging een vacuum binnen te dringen dat door een der andere wordt opengelaten. Er zijn tijden geweest — aldus onze auteur, dat het Hooggerechtshof in sterkere mate de geschiedenis van Amerika bepaalde dan de president of het Congres. Voor de president geldt overigens als criterium of hij een sterke president is. Niemand kan in dit systeem van „remmen en tegenwichten” blijvend te sterk worden.

Is er in Amerika een almachtige staat?

Die is er juist niet.

Maar door zijn gigantische omvang en krachtens het massale van zijn apparatuur is de Amerikaanse staat toch een Leviathan.

De auteur beschrijft tot in details hoe deze ingewikkelde apparatuur werkt. Ook om de plaats van de Amerikaanse „vakbeweging” in dit gehele samenspel te leren kennen, is het nuttig de schets van Von Borch te lezen.

J. Meester.

¹⁾ Tweede artikel over en naar aanleiding van Herbert von Borch: Amerika (land, volk en cultuur). Uitg. Het Wereldvenster, Baarn, 1961.

Mater et magistra

2. De nieuwe tijd.

In het derde en laatste deel van de encyclic bespreekt de paus vervolgens de nieuwe aspecten van het sociale leven en geeft hij nu zelf enkele richtlijnen voor de nieuwe situatie, waarin de moderne wereld de laatste jaren gekomen is. Het gaat in deze tijd niet slechts om de betrekkingen tussen de arbeiders en de leiders van de moderne industriële ondernemingen, zoals in de voorgaande encyclieken, maar ook om de betrekkingen tussen de verschillende economische sectoren in het maatschappelijk leven, tussen de sterkere en zwakkere economische zones in de verschillende landen zelf en tussen de econo-

misch sterkere en zwakkere landen onderling. Het is de wereldsituatie op economisch gebied, die nu in het blikveld van de encyclic komt.

Het is merkwaardig, welk een bijzondere plaats daarbij de landbouw in de aandacht van paus Johannes XXIII inneemt. Misschien komt dat doordat hij zelf een boerenzoon is, misschien speelt hem hierbij zelfs een zekere „romantiek” parten, zoals dr Schippers in een bespreking van de encyclic in „Trouw” meent. ⁵⁾ Het meest waarschijnlijk achten wij het echter, dat hij hierbij vooral de toestanden in Italië zelf voor ogen heeft en dat in de zuidoepese ontwikkelingsgebieden. In ieder geval: de encyclic vraagt nadrukkelijk aan-

dacht voor de moeilijkheden, welke de landbouw heeft bij de aanpassing aan het moderne industriële leven. Er is een grote trek naar de steden gekomen en „omdat dit verschijnsel zich in bijna alle landen voordoet, en soms massale afmetingen aanneemt, scheidt dit problemen voor het leven en de waardigheid van de burgers, problemen, die moeilijk zijn op te lossen (123)”. Om deze trek tegen te gaan bepleit de encycliek de ontsluiting van het platteland. Door verbetering van de communicatiemiddelen en de publieke diensten ten plattelande moet ook aan de moderne plattelandsbevolking een menswaardig bestaan worden verschaft.

Wat de boerenstand zelf betreft, de paus bepleit de volgende economische maatregelen tot steun van de landbouw: sociale verzekeringen ook voor de boeren, prijsbeheersing, aanvullende industrie en aanpassing van de bedrijfsstructuur. Interessant is, dat op het punt van de prijsbeheersing van de landbouwproducten de encycliek sterk gedetailleerd spreekt. Omdat deze producten aan de eerste levensbehoeften voldoen, moet de prijs ervan zo zijn, dat iedereen in staat is ze te kopen. Het zou echter onrechtvaardig zijn, indien hierdoor de boerenstand tot een inferieur levenspeil gedwongen werd. Daarom mag de overheid zich hier niet afzijdig houden. In feite wordt hier dus het ook ten onzent geldende systeem bepleit, dat de overheid aan de landbouw een zeker prijspeil voor haar producten gerandeert, ook indien dit prijspeil boven dat van de wereldmarkt ligt.

De paus bepleit voor de landbouw het eensgezinsbedrijf, althans voorzover dat mogelijk is. Door het stichten van coöperaties moeten de boeren zichzelf ook zoveel mogelijk helpen. De paus wordt bepaald lyrisch als hij het over de boeren heeft. Hij zegt: hun economische ontwikkeling en sociale vooruitgang is allereerst een zaak van hen zelf. Het moet hun duidelijk zijn, „dat hun arbeid een zeer edel karakter draagt. Zij verrichten deze in de majestueuze tempel van de natuur; zij komen hierbij voortdurend in contact met het leven van planten en dieren, dat eindeloos is in zijn uitdrukking, aan vaste wetten gebonden is en onophoudelijk heenwijst naar de scheppende God en Zijn Voorzienigheid (144)”. De boeren zelf moeten hun arbeid beschouwen als „een goddelijke roeping met hoge idealen”. Zij moeten van deze arbeid „een offer maken voor God, die al het gebeuren leidt tot heil van de mens (149)”.

Wanneer dit alles betracht wordt zal het evenwicht worden hersteld tussen de agrarische en de industriële sector van de moderne maatschappij.

Het herstel van het verbroken evenwicht in het economische en sociale leven: ziedaar een belangrijk motief in dit derde deel van de encycliek. Het beheerst de uiteenzettingen van de paus ook, wanneer hij zich vervolgens wendt tot de kwestie van de z.g. onderontwikkelde gebieden in bepaalde Europese landen. Er zijn landen, waar bepaalde gebiedsdelen economisch ver achter geraakt zijn bij andere. Men vergelijkte b.v. de vaak nog middeleeuwse en sterk feodale situaties in Zuid-Italië en Sicilië bij die in het hoogontwikkelde industriële Noorden met steden als Milaan en Turijn. Men vindt hetzelfde, zij het in veel minder genuanceerde mate zelfs in ons eigen kleine land, waar door de regering eveneens bepaalde streken tot z.g. „ontwikkelingsgebieden” zijn verklaard.

De encycliek meent nu, dat de overheid hier een krachtige taak heeft om deze verschillen zoveel mogelijk op te heffen. Zij kan dat doen door het ondernemersinitiatief in zulke gebieden te stimuleren, plaatselijke hulpbronnen beter te exploiteren en door kapitaal voor deze exploitatie te verschaffen. Daarbij eist het subsidiariteitsbeginsel, dat met name het particulier initiatief wordt gesteund. In landen, waar de overheid tot zulk een hulp niet in staat is en die zelf economisch niet sterk genoeg zijn, zal hulp van buitenaf geboden moeten worden. Dan vraagt „zowel de menselijke solidariteit als de christelijke broederlijke liefde, dat de volken elkaar een daadwerkelijke en veelzijdige hulp bieden, die moet voeren tot een gemakkelijker uitwisseling van goederen, kapitaal en mankracht (155)”. In dit verband prijst de paus het werk van de F.A.O., de Food and Agricultural Organisation van de Verenigde naties.

Toch is dit nog niet het grootste probleem

van onze tijd, aldus de encycliek. Dat is gelegen in de betrekkingen tussen de ontwikkelde en economisch onderontwikkelde landen. „De eerst genoemde genieten grote welvaart, de laatst genoemde lijden nijpend gebrek”. De menselijke solidariteit verplicht om zich het lot van de laatsten aan te trekken. De paus spreekt hier in een groot zelfbewustzijn als geestelijk hoofd van een groot deel van de mensheid. „In het bewustzijn, dat wij de gemeenschappelijke vader zijn van alle mensen, achten wij het onze plicht, hier opnieuw plechtig te verklaren: wij zijn allen gezamenlijk verantwoordelijk voor de onderontwikkelde volkeren (158)”. De encycliek krijgt hier ook een diep religieuze toon. De kerk, zo betoogt de paus, heeft er met nadruk op gewezen, „dat vooral de katholieken, als leden van het mystieke Lichaam van Christus, het zich tot plicht moeten rekenen de noodlijdenden en ongelukkigen te helpen”. En hij citeert hier met evenzoveel woorden 1 Joh. 3 : 16—17: Hieraan hebben wij de liefde leren kennen, dat Gene Zijn leven voor ons heeft gegeven; ook wij moeten ons leven geven voor onze broeders. Wie de goederen van deze wereld bezit en zijn broeder gebrek ziet lijden maar zijn hart voor hem sluit — hoe kan Gods liefde in hem blijven?

Vooral de landen, waar een overproductie is van landbouwvoortbrengselen, hebben hier een taak. Daarbij zal er voor gewaakt moeten worden om „niet een eigen levenspatroon aan deze landen op te leggen”. De meer ontwikkelde landen zullen zich hier niet door egoïstische en materialistische motieven mogen laten leiden.

Opzettelijk stelt de paus hier de bijdrage van de kerk aan deze landen en hun bevolking aan de orde. Hij laat zien, dat het christendom ook met zich brengt een verbetering van de materiële levensomstandigheden. „Ieder christen immers voelt zich verplicht, naar vermogen bij te dragen tot de verbetering van het aardse levensmilieu, en met al zijn krachten er naar te streven, vooreerst, dat de menselijke waardigheid onaangetast blijft, en verder, dat alle hinderpalen voor het goede worden weggenomen (179)”. De paus wijst op de activiteiten van de katholieken op dit gebied. „Aan al onze beminde zonen, die over heel de wereld zo intens de echte vooruitgang van de volken bevorderen en de beschaving stimuleren, en die daardoor een duidelijk bewijs leveren van de eeuwige vitaliteit van de Kerk, betuigen wij onze lof en erkentelijkheid (184)”.

Op dit punt van de encycliek gekomen stelt de paus een in de huidige wereldontwikkeling zeer brandend probleem aan de orde nl. dat van de bevolkingsaanwas. Het is zeker niet het minst belangrijke deel van het document.

Het probleem wordt scherp gesteld. De statistische gegevens wijzen uit, dat de wereldbevolking de eerste tientallen jaren enorm zal toenemen. De economische ontwikkeling voltrekt zich echter in trager tempo. De conclusie moet wel zijn, dat er „binnenkort een wanverhouding zal ontstaan tussen de bevolking en de noodzakelijke levensmiddelen (186)”. Buitendien loopt in de onderontwikkelde landen dank zij de toepassing van de moderne hygiëne en de zuigelingenzorg het sterftecijfer onder de kinderen terug en neemt de gemiddelde levensduur van de mensen toe. Daarbij blijft het geboortecijfer op hoog peil. Het gevolg is, dat in deze gebieden de levensstandaard, ondanks alle inspanningen, niet beter maar slechter wordt.

Om nu een crisis te voorkomen, willen sommigen daarom geboortecijfer of geboortebepijning invoeren.

Het is interessant te lezen, welke wegen de encycliek hier tegenover wijst. Allereerst spreekt de paus als zijn overtuiging uit, dat de verhouding tussen de beschikbare levensmiddelen en het geboortecijfer voor het ogenblik geen ernstige moeilijkheden zal veroorzaken. De gegevens „zijn op dit punt zó twijfelachtig en zo tegenstrijdig, dat men daaruit niets met zekerheid kan concluderen (188)”. De juiste oplossing van het probleem mag dan ook nimmer gezocht worden in „methoden, die niet alleen de morele orde, door God vastgesteld, maar ook de voortplanting van het menselijke leven zelf aantasten (189)”. Daarnaast schenkt de wetenschap en de techniek een bijna onbeperkt vertrouwen voor de toekomst. Nogmaals wijst de paus dan ook af, dat men zijn toevlucht zoekt tot „methoden, die in strijd zijn met de waardigheid van de

mens, zoals die voorgesteld worden door personen, die een materialistische opvatting hebben van de mens en het menselijk leven (191)”.

Tegenover het materialisme stelt de paus, dat het menselijk leven wordt voortgeplant door het gezin, waarvan de grondslag is het „éne en onontbindbare huwelijk, dat voor de christenen is verheven tot de waardigheid van een sacrament”. Omdat dit menselijk leven aan andere mensen wordt doorgegeven „door een persoonlijke en bewuste akt, volgt hieruit, dat dit moet geschieden volgens de heilige, onveranderlijke en onschendbare wetten van God, die door iedereen moeten worden erkend en geëerbiedigd. Op dit gebied mag men dus niet de methoden en middelen gebruiken, die geoorloofd kunnen zijn bij het overbrengen van het leven van planten en dieren. Het menselijk leven immers moet als iets heiligs beschouwd worden, want het vraagt vanaf zijn eerste ontstaan het scheppend handelen van God. Wie dus deze goddelijke wetten overtreedt, beledigt God, onteert zichzelf en het menselijk geslacht en verzwakt de levenskrachten van zijn land (193/194)”.

De paus wijst hier ook op Genesis 1 : 28: weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u én: bevolkt de aarde en onderwerpt haar. Dit laatste gebod stelt de natuur in dienst van het menselijk leven. De huidige situatie is echter: aan de ene kant een noodtoestand, waardoor de mensen dreigen om te komen van ellende en honger en aan de andere kant de ontwikkeling van de techniek en een ongehoorde economische rijkdom. De conclusie is: „God geeft in Zijn Voorzienigheid aan de mensen middelen genoeg om de lasten, die de kinderzegen meebrengt, waardig te kunnen dragen, maar dit is niet of nauwelijks mogelijk, als zij de rechte weg verlaten en met perverse bedoeling de genoemde middelen gebruiken op een wijze, die in strijd is met de rede en met hun sociale natuur en daardoor ingaat tegen de wil van God (199)”.

Hierna spreekt de paus nog over de samenwerking der volkeren op wereldniveau. De problemen zijn vandaag mondiaal, maar de rampspoed is dat de volkeren elkaar wantrouwen en zich tot het uiterste bewapenen. De oplossing van deze problemen is alleen mogelijk, als men „het gezag erkent van God, Schepper en Heer van de mens en heel de natuur (209)”. Dit gedeelte eindigt met de constatering, dat de mensen in de welvarende landen steeds meer de illusie opgeven hier op aarde het hoogste geluk te kunnen vinden. „En tegelijk groeit in hen altijd sterker het bewustzijn van de onaantastbare en universele rechten van de menselijke persoon en streven zij steeds intenser naar rechtvaardiger en menselijker onderlinge betrekkingen (211)”.

In het slotstuk van de encycliek tracht de paus een religieuze toetsing te geven van wat de mensheid heden ten dage beweegt en wijst hij erop, dat alleen een religieuze visie op de wereldproblemen uitkomst kan geven. „De grootste dwaasheid echter van deze tijd bestaat hierin, dat men een vruchtbare en duurzame orde wil vestigen zonder het noodzakelijk fundament nl. God, en dat men de grootheid van de mens wil verheerlijken (217)”. Hij verwijst naar Psalm 126 : 1: wanneer Jahweh het huis niet bouwt, is het zwoegen der bouwlieden vergeefs. Nog één keer formuleert hij krachtig het grondbeginsel van de katholieke leer: „het hoofdbeginsel van deze leer is, dat de individuele mens noodzakelijk de grondslag, de oorzaak en het doel is van alle sociale instellingen, want de mens is een sociaal wezen en verheven tot de bovennatuurlijke orde (219)”.

Hierop heeft de katholieke kerk vooral in de laatste eeuw haar sociale leer gebouwd „omtrent de onderlinge betrekkingen van de mensen, volgens algemene normen, die beantwoorden aan de aard van de dingen en de verschillende aspecten van de menselijke samenleving, en aan het karakter van de moderne tijd (220)”. Voor de christenen is ter volbrenging van deze leer een geest van soberheid en offervaardigheid nodig. Zelfbeheersing, ook in het sociale en economische leven is eis. Het woord van Christus heeft hier grote betekenis: Wat voor nut heeft het voor de mens heel de wereld te winnen, als dit ten koste gaat van eigen leven? Of wat zal een mens kunnen geven in ruil voor zijn leven?, Matth. 16 : 26. Het vieren van de

zondag is hier dan ook van grote betekenis en de paus dringt krachtig aan op het handhaven van de zondagsrust. „Godsdienst, moraal en gezondheid vragen alle drie, dat de mens op bepaalde tijden rust neemt. Sinds vele eeuwen schrijft de Kerk aan de gelovigen voor, deze rustdag te houden op de zondag en op die dag het Eucharistisch offer bij te wonen (251)”. De paus eindigt met te zeggen, dat de kerk in deze tijd voor een moeilijke taak staat. Hij vat als het ware heel de strekking van de encycliek samen als hij zegt: „Zij (de kerk) moet een synthese tot stand brengen tussen de moderne vooruitgang en de normen van de menselijkheid en van het Evangelie (256)”. De encycliek sluit af met een breed citaat uit Psalm 84 : 9—14 eindigend met de woorden: gerechtigheid gaat voor Hem uit en geluk volgt zijn schreden.*)

(Wordt vervolgd) Enschede R. H. Bremmer.

5) Trouw, 19 augustus 1961.

*) Men bedenke, dat de vulgaat na Psalm 42/43 alle psalmen één nummer lager telt dan wij.

Rondblik

Op de laatste dag van januari werd Cuba uit de organisatie van Amerikaanse staten gestoten en, als we de Amerikaanse regering geloven mogen, was hier sprake van een belangrijk succes voor de Amerikaanse buitenlandse politiek. Het lag er in dit geval een beetje dik op, dat de wens de vader van de gedachte was geweest, want iedereen kon weten, dat men na alle misgrepen tegenover Cuba in Washington zat te wachten op een gelukje, dat als een succes kon worden uitgelegd. En het viel te voorzien, dat vele sceptische overzichtschrivers het maar matig met de regeringsuitleg eens zouden zijn. Zij constateerden volkomen terecht, dat het belangrijkste Amerikaanse plan, de economische boycot van Cuba niet was overgenomen door de andere leden van de organisatie; dat de uitstoting van Cuba ook niet eens allerwegen instemming vond; maar bovenal, dat die uitstoting een uiterst negatieve maatregel was, die wel eens het omgekeerde effect kon hebben als werd beoogd: dat Cuba in plaats van tot bekering te komen zich met hebben en houden aan het communisme zou overgeven. Het valt gemakkelijk te begrijpen, dat bij al deze kritiek weer de mislukte invasie van vorig jaar werd opgerakeld en als dat eenmaal is gebeurd zitten de Amerikanen niet alleen met een pijnlijke herinnering, maar ook met een aantal pijnlijke vragen, die eigenlijk neerkomen op een simpele constatering, dat Amerika zelf in hoge mate verantwoordelijk is voor uitbarstingen als van Fidel Castro.

Dit laatste vergt wel enige uitleg en ik volg daarbij ongeveer op de voet, wat in Amerikaanse kringen de laatste tijd beweerd is over de grote lijnen van de buitenlandse politiek, in zoverre die op Zuid- en Midden-Amerika is gericht. Wij Amerikanen, aldus de redenering, waren tevreden met een economische machtspositie in het Zuiden, die ons garandeerde, dat de export van deze landen ons volledig ten goede kwam of in andere gevallen ons niet kon schaden. Nemen we als voorbeeld Guatemala, dat voor zijn bestaan afhankelijk is van de export van koffie en bananen. Officieel een onafhankelijke republiek, feitelijk beheerst door de oppermachtige Amerikaanse United Fruit Company, die de meeste grond bezit, de mensen werk verschaft, de export in handen heeft, het land economisch kan maken of breken, geen onrust in het land kan tolereren en dus een belangrijke stem in de politiek heeft. Vanzelfsprekend kan zo'n maatschappij, die tenslotte aan zijn winsten moet denken, geen landhervormingen toestaan, ook al zou de armoede van de plattelanders ten hemel schreien. En, als dus in 1950 een president wordt gekozen (inderdaad Jacobo Arbenz werd gekozen!), die de hoogstnoodzakelijke agrarische hervormingen tot stand wil brengen, wordt hij ten val gebracht door een conservatieve Castillo Armas, die de gekozen president verjaagt met een huurleger, dat met steun van de Verenigde Staten werd aangeworven. De maatregelen worden ongedaan gemaakt, de maatschappijen behoeven niet langer bevreesd te zijn voor verlies van eigendommen en het leven gaat verder rustig zijn gang. Natuurlijk moeten de Amerikanen

voor zo'n machtspositie wel iets over hebben en ze hebben dat ook. De heerser, die hun bevalt, moet ook het regeren mogelijk worden gemaakt en daarom ontvangt hij steun, militair en economisch en zelfs worden hem, als wrange grap, enorme sommen ter beschikking gesteld om de positie van zijn onderdanen te verbeteren.

Voor al dit laatste heeft veel brave Amerikanen lange tijd de illusie gegeven, dat ze niet alleen verdienden aan Zuid- en Midden-Amerika. Ze deden dan toch ook maar geweldig veel voor de bevolking daar. Totdat het geval-Trujillo de schone illusie wreed verstoortte. Ook deze dictator van de Dominicaanse republiek, afhankelijk van de export van suiker en koffie, handhaafde zich met Amerikaanse steun en ook daar werden grote bedragen uitgekeerd om de erbarmelijke armoede op te heffen. En, als Amerikaanse commissies arriveerden om te kijken, wat er met het geld was gedaan, zagen ze inderdaad nieuwe fabrieken, maar er werd niet bij verteld, dat die weer allemaal eigendom van de familie Trujillo waren geworden. Men kan hetzelfde verhaal houden over al die staten en staatjes. Het waren toch immers ook de Amerikanen, die 25 jaar lang de Cubaanse dictator Batista steunden, zonder zich veel te bekommeren om de vraag, wat diens bewind voor de bewoners van Cuba betekende. Voornaamste zorg was de Cubaanse suiker, die de Amerikaanse productie lelijk in de war kon sturen. Daarom werd de Cubaanse suiker boven de wereldprijs opgekocht door Amerika en daarmee waren beide partijen gediend. De enkele rijke Cubanen, die van hun plantages nu meer winsten kregen, dan normaal ooit mogelijk zou zijn geweest en de Amerikaanse maatschappijen, die geen gevaarlijke concurrentie hoefden te vrezen. En ook hier, natuurlijk ruime subsidies voor de bevolking, die via een omweg terecht kwamen in de zakken van de parasieten met wie Amerika op zo goede voet stond.

Met die laatste zin raken we eigenlijk de kern van de kritiek. Waarom hebben de Verenigde Staten, die toch de politieke situatie beheersten, nooit iets anders gedaan, dan economisch profiteren met behulp van een aantal parasiterende presidenten, generaals en dictatoren, wier enige taak het was op te passen, dat de Amerikaanse belangen geen gevaar zouden lopen? Heel die maatschappij, die het beeld van de pyramide vertoonde, dat ik vorige keer al gebruikte, had de stilzwijgende goedkeuring van Amerika, al ontbrak het niet aan plannen tot opheffing van allerlei misstanden. De regering maakte zich voor de eerste keer verdacht, toen hij zo luidruchtig tegen Fidel Castro protesteerde vanwege zijn dictatoriale neigingen... nota bene dezelfde regering, die Batista 25 jaar had gesteund. Iedereen kon begrijpen, dat het in wezen ging om Fidels maatregelen, die landhervorming, onteigening en verbreken van de Amerikaanse machtspositie betekenden. Maar iedereen kon ook zien, dat die Fidel Castro nu precies dat ideaal nastreefde, dat de Amerikaanse regering altijd met de lippen had beleeden. Hij trachtte inderdaad de armoede op te heffen, het analphabethisme te bestrijden en de Cubaanse economie minder kwetsbaar te maken door industrialisatie. En zodoende moesten ook de Amerikanen, die de hele figuur van Fidel Castro en zijn terreur terecht verafschuwden, toch erkennen, dat de Amerikaanse politiek een verdachte dubbelzinnigheid had vertoond. Met de mond de belangen van de armen, met de portemonnaie de positie van de rijke parasieten beschermen, dat was het beeld, dat langzamerhand voor de gewone Amerikanen zichtbaar werd.

De invasie op Cuba maakte het nog duidelijker. Het gewone volk op Cuba stond achter de figuur, die voor de Amerikanen het schrikbeeld was en de Amerikaanse president heeft lering getrokken. Hij heeft een omvangrijk bedrag uitgetrokken om de bevolking van Zuid-Amerika, die anders rijp zou worden voor nieuwe Castro's, snel te helpen. Maar die hulp houdt in de ondergang van de huidige parasiterende machthebbers en de ondergang van de parasiterende Amerikaanse belangen! En daarmee zitten we meteen midden in de vrijwel niet te ontwarren knoop, die de Amerikaanse politiek eerst zelf heeft gelegd: de Amerikaanse belangen vereisen steun aan de huidige machthebbers en dat betekent vrijwel zeker herhaling van

revoluties op het voorbeeld van Cuba. Om dat te voorkomen moet men dus zelf kiezen voor sociale vooruitgang en dat betekent afbreken van alle economische en politieke belangen, die Amerika momenteel heeft. De keuze is niet eenvoudig en dat verklaart, waarom de Amerikanen enerzijds zo tegen Castro te keer gaan, maar anderzijds een terugkeer van de familie Trujillo niet hebben geduld.

19 maart.

H. Smit.

PERSSCHOUW

Jeugd en Oecumene

In zijn bekende rubriek „Voor de Lens” schrijft Ds J. H. Velema in De Wekker van 9 maart over de jongeren-conferentie die op 10 en 11 februari door de Nederlandse Oecumenische Jeugdraad in Eindhoven werd belegd. Hij wijst er op dat deze conferentie in de christelijke pers werd getypeerd als een „indrukwekkend gebeuren”. Ja, de chr. dagbladers is een uitnemende propagandiste voor de moderne oecumenische beweging! Er is immers geen effectiever propaganda voor een zaak denkbaar dan een sympathieke berichtgeving die ononderbroken wordt gegeven.

Het doel van deze conferentie, zo lezen we, was een ontmoeting tussen Rooms-Katholiek-Protestant. Het was daar in Eindhoven inderdaad voluit oecumenisch! De deken van Eindhoven heette de aanwezigen welkom. En de r.k. geestelijke Alting van Geusau, die ook in New Delhi was, sprak o.a. de volgende verbreedende woorden:

„In de woorden van de Paus komt steeds meer openheid voor de oecumenische beweging. Het moet groeien. Zoals een broer en een zuster, die elkaar jaren niet meer gezien hebben en die eerst voor elkaar weer vriendschap moeten hebben. Daarom: samenwerking, gebaseerd op vriendschap. Eigenlijk moeten we eerst met elkaar kunnen pingpongen voor we over de Bijbel gaan spreken”.

En de „protestanten” deden in „oecumenische gezindheid” voor de roomsen niets onder. Ds Velema schrijft er dit van:

In dezelfde geest stonden de toespraken van de protestantse sprekers. Een van hen zei dat de verdeeldheid op dit ogenblik Gods grote probleem is! Als we de pijn van de verdeeldheid voelen, moeten wij niet wachten op onze theologen, maar zelf aan de gang gaan. Mee in de stroom, die eigenlijk niet meer te stuiten is. Een ander zei dat het opheffen van de gedeeldheid der kerken een noodzakelijke opgave is tot het bewoonbaar maken van de wereld. Zelfs was er een buiten-kerkelijke spreker, die het vanzelfsprekend zeer waardeerde dat men hem had uitgenodigd. Hij begreep daaruit dat de oecumene niet betekent een mobilisatie van de totale christenheid tegenover de rest van de wereld, maar een aanvaarden van de verantwoordelijkheid voor de hele wereld. Onkerkelijken en kerkelijken hebben elkaar nodig — blijkbaar op voet van gelijkheid — en de wereld heeft ons allen nodig.

Voor al het eind van deze conferentie was indrukwekkend. Ds Velema vertelt daarover het volgende:

In dit bonte gezelschap werd op zaterdagavond een cabaret-voorstelling gegeven, waarin de kerk en haar ambtsdragers op de hak werden genomen op een wijze, die alle respect voor kerk en ambt doet verdwijnen. Als men dan nog bedenkt dat rooms-katholieken en buitenkerkelijken dit meemaakten, dan is het eenvoudig ontstellend dat men zich zo heeft laten gaan. Het was ergerlijk wat daar gebeurde. Op deze wijze verliest men in een dergelijk milieu alle eerbied voor Christus' kerk. Na het cabaret volgde het avondgebed, waarin een geref. predikant, directeur van de Ned. Geref. Jeugdraad voorging.

Op deze conferentie is door de secretaris van het Jeugddepartement van de Wereldraad van Kerken gezegd dat Eindhoven belangrijker is dan New Delhi!!

De Eindhovense conferentie, die door 1000 jongeren werd bezocht — 49 pct. uit de Herv. kerk, 14 pct. uit de R.K. kerk en 13 pct. uit de Geref. kerk is een nieuw bewijs van de voortdurende invloed van de Oecumenische Beweging, die nu ook op duidelijke wijze kerken van Geref. Belijden infiltreert.

Het moet uit m'n machine: we leven in een boze tijd, waarin het voor onze jeugd steeds moeilijker gaat worden, om niet meegezogen te worden met deze stroom.

Ds Velema eindigde zijn artikel als volgt:

De zuigkracht van de Oecumene is bijzonder groot.

Krachtens karakter en instelling staat de jeugd in deze levensfase open voor alles wat nieuw

en anders is dan wat men van huis uit kent en meekrijgt.

De tijd, waarin we leven is bijzonder dynamisch. Het levenstempo ligt hoog. Het gelaat van het leven verandert snel. De eenheid zit in de lucht nu mensen en volken steeds dichter bij elkaar komen; ja nu de mens vertrouwd gaat raken met de ruimte. In de tijd van Glenn, de Amerikaanse ruimtevaarder, lijken kerkelijke verschillen zo onbenullig. Waar maakt men zich druk om? Op naar de eenheidskerk!

De kerkelijke verdeeldheid, waar onze jongeren mee geconfronteerd worden, maakt daarbij een allesbehalve verheffende indruk. Men weet de verschillen niet onder woorden te brengen, geneert er zich voor. In een dergelijke situatie vindt 't appèl van de oecumenische beweging een welwillend gehoor. Hier gebeurt iets, zegt men. De secretaris van de Oecum. Jeugdraad, ds van Andel zei b.v.: „Een ding is heel zeker: we gaan op weg, niet alleen met praten, maar eens en vooral om om de tafel te gaan zitten. Nu direct! De leiders der Kerken voorop en dan zal de Heilige Geest de rest wel doen”.

Deze taal spreekt vele jongeren aan. Het klinkt haast revolutionair in de oren en dat is het wat men wil.

Voeg daarbij dat deze tijd arm is aan historisch besef, dus ook aan kerkhistorisch besef. Wat hebben wij met de geschiedenis te maken? Wij leven in het heden. Dat brengt weer mee dat het normbesef geweldig is uitgesleten. Het gaat niet om de vraag: wat mag en niet mag; maar wel om de vraag: wat wil ik; wat is nuttig; hoe gebeurt er eens iets dat anders is dan anders? Ouders weten dat deze mentaliteit ook onze eigen kerkjeugd niet voorbijgaat.

Bovendien — hoe wordt onze jeugd beïnvloed door de pers en de radio. Het is duidelijk dat onze christelijke voorlichtingsmedia praktisch dagelijks ons een druppeltje oecumenisch vocht toedienen. O, neen — er wordt geen openlijke propaganda gemaakt voor de Wereldraad. Maar de voorlichting is eenzijdig, vlak-neutraal en de berichten zo opgemaakt in de krant en uitgesproken voor de radio dat de harten toebereid worden voor dit zaad — langzaam, maar zeker.

De Geref. Belijders komen meer dan tevoren in het isolement. We zullen het bijzonder moeilijk krijgen, allen, die de gereformeerde belijdenis onverzwakt willen handhaven. We hebben de wind zeer krachtig tegen. En we zullen heel wat moeten doen om onze jeugd in het rechte spoor te leiden.

In dit verband wijzen we met nadruk op onze opdracht om onvermoeid niet de verdeeldheid te bevorderen of zelfs te handhaven, maar om onze oecumenische taak uit Gods Woord te belichten. Het a b c van onze oecumenische taak is de waarheid Gods belijden en handhaven, want de waarheid is oecumenisch. Hoe duidelijker Gods waarheid wordt beleiden met hart en mond, hoe meer dat verenigt. Een slap en onduidelijk belijden doet vluchten in een valse verenigingszucht. Als men Gods Waarheid niet meer ziet, gaat de deur open voor alle wind van leer. Dan vervagen de verschillen en krijgen op de duur geloof en ongelooft gelijke rechten. „Kerkelijken” en „buitenkerkelijken” gaan dan samen spreken over de oecumene (Eindhoven).

Daarom het rijke volle woord van God, en de gelovige samenvatting daarvan in onze gereformeerde belijdenis. Hoe echt oecumenisch is art. 27 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. „Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden of bepaald in een zekere plaats, of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld; nochtans te zamen gevoegd, en verenigd zijnde met hart en wil in één zelfden Geest door de kracht des geloofs”.

We zullen de moeilijke positie van onze jeugd in deze tijd wel goed hebben in te denken. Begrip en liefde, bovenal gebed gevraagd nu oecumenische grijpparmen naar onze jeugd worden uitgestoken.

Tegelijk zullen we de kerkelijke verdeeldheid moeten bestrijden voor zover dat mogelijk is.

Wat zou het een geweldige zegen zijn wanneer de Geref. Belijders in Nederland die voor de Belijdenis staan en deze onverzwakt willen gehandhaafd zien tot elkaar kwamen. Dat zou een goede bestrijding zijn van de vals-oecumenische beweging, zoals die in Eindhoven openbaar kwam.

Onze verantwoordelijkheid in deze tijd is naar alle kanten wel bijzonder groot!

Ik ben het met wat Ds Velema hier zegt goed eens.

Ik zou vooral extra aandacht willen vragen voor deze waarheid, deze werkelijkheid:

Er is in de kringen van de Gereformeerde jeugd geen krachtiger hulp en geen effectiever propaganda voor de moderne oecumenische beweging, dan het gescheiden zijn en blijven van alle kerken en alle christenen die van harte instemmen met de gereformeerde confessies.

De onwil of de onmacht van allen die geloven in de Christus der Schriften en het woord Gods zeggen te aanvaarden als de onfeilbare openbaring van God om naar Christus' gebod te leven en dus metterdaad en daarom ook kerkelijk één te zijn doet in

onze jongeren de vraag oprijzen of men wel gelooft in Jezus Christus, of men Hem wel waarlijk liefheeft en volgt.

En daarom hebben de ouderen zich met de laatste ernst af te vragen of zij de jongeren geen ergernis voor de voet werpen op de weg naar het door God voorgeschreven kerkelijke leven. Of ze hen niet, ondanks alle betogen en redevoeringen, naar de „oecumene” drijven!

Het zou ontzettend zijn als onze jeugd door de zondige nalatigheid der ouderen in dezen voor de ware kerk van Christus verloren gingen.

Het is noodzakelijk dat er ergernissen komen. Doch wee de mens door wie ze komen.

C. V.

INGEZONDEN

De schorsing van Ds Boonstra

Bij de redactie werden twee stukken ingezonden als reactie van wat voor twee weken over de schorsing van Ds Boonstra in Leens werd geschreven.

Het eerste is van Ds Mulders van Ulrum. Hij zette er boven: „Van twee onrustige harten”. Hier volgt het:

In „Opbouw” van 9 maart j.l. heeft C. V. (Prof. Veenhof, of Ds Vonk of nog een andere C. V.?) een artikel geplaatst „over schorsingen”.

Het komt ondergetekende voor dat het in alle zes paragrafen per slot van rekening gaat om de schorsing van Ds F. Boonstra. Gaarne wil hij kort reageren op bedoeld schrijven.

T.a.v. § I

C. V. zegt: „Niemand, die géén schorsing beleefde zal ooit verstaan wat dit betekent”. Daarmee wordt een terzake dienende scheiding gemaakt tussen broeders die al eens eerder geschorst werden of hebben geschorst en anderen die daarin geen aandeel hebben gehad.

Ondergetekende heeft dit nu inderdaad beleefd. Hij hoopt het nooit weer te beleven, aangezien hij soortgelijke, althans analoge ervaringen heeft opgedaan als door geachte schrijver in § I worden getekend.

T.a.v. § II.

Ondergetekende betreurt de scheldpartij op „slimmelingen, lafaards, meelopers, geldwolven en strebers”.

Hij hoopt er voor bewaard te blijven straks ook gedoodverfd te worden als iemand die paradeert als beschermmer van de Kerk, verdediger van de Waarheid.

T.a.v. § III.

Hiermede gaat ondergetekende volkomen accoord, zonder echter uit art. 80 K.O. weg te laten, wat C.V. voorbijgaat, n.l. openbare scheurmaking en trouweloze verlaten des dienstes.

Helaas moet worden gezegd, dat er niet met Ds Boonstra gebeden is. Inderdaad jammer.

Jammer, dat Ds Boonstra reeds vóór zijn schorsing weigerde aanwezig te zijn bij het gebed aan het einde van de kerkeradsvergaderingen op 22 en 23 februari.

T.a.v. § IV.

C. V. schrijft: „Wie het kerkelijk leven onzer dagen kent, kan bij het overwegen van deze dingen niet rustig zijn”.

Uit hetgeen dan volgt rechtstreeks betrokken op de schorsing van Ds Boonstra, blijkt, dat C. V. het kerkelijk leven van onze dagen te Leens niet kent of kende.

Dat C. V. nu toch dit en zulk artikel geschreven heeft, vervult het hart van ondergetekende met onrust.

Voorts blijkt C. V. met vele vragen klem te zitten. Dat is mogelijk. Maar voor ondergetekende is het niet een vraag of C. V. zijn vragen in de krant mag stellen en dan nog ongeadresseerd naar de mening van ondergetekende mag C. V., die zelf zegt in het duister te tasten t.a.v. de ernstige zonde van Ds Boonstra, niet zijn vragen op zulk een wijze in de pers stellen. Ondergetekende oordeelt hier niet, maar spreekt zijn mening uit. Over dit perswerk hebben **anderen** te oordelen.

Bovendien: die ernstige zonden van Ds Boonstra staan duidelijk vermeld in de schorsingsacte:

trouweloze verlaten van de dienst en scheurmaking.

Of dit juist gequalificeerd is, hebben de kerkeraden van Leens en Ulrum beoordeeld en geoordeeld. Die waren daar ook toe geroepen. Die **alleen**.

Ondergetekende durft niet te veronderstellen, dat C. V. niet weet wat trouweloze verlaten des dienstes en scheurmaking is, hoewel hij hier geheel over zwijgt in zijn artikel, zelfs onder § III.

Als C. V. vraagt of deze schorsing inderdaad de enige weg was om Ds Boonstra terug te houden van zijn voorgenomen onttrekking, blijkt dat C. V. de schorsingsacte niet goed, niet rustig genoeg mischien, gelezen heeft.

Hij zie nog eens constatering 3.

T.a.v. § V.

Merkwaardig is, dat C. V. aan het slot van de vorige § stelt, dat hij met vragen zit. Kortom in duisternis tast, doch aan het begin van § V

eigenlijk toch klaar meent te zijn met deze zaak en die ook klaar te zien.

En dan is hij vervuld met onrust in het hart.

En dan moet wijlen Prof. Schilder nog eens dingen zeggen, die volkomen waar zijn en door ieder zullen worden beaamd, maar die hier eenvoudig niet terzake zijn.

Onrust vervult het hart van ondergetekende, als hij bemerkt, dat C. V. zelf zegt in het duister te tasten (d.i. al onbegrijpelijk) en dan toch — en blijkbaar heel vanzelfsprekend, bijna automatisch — aan de kant van de geschorste gaat staan en twee kerkelijke vergaderingen onder verdenking stelt ten overstaan van het hele kerkvolk in Nederland en daarbuiten.

Hopenlijk mag C. V. in Gods licht en door Zijn Geest de dingen te Leens steeds duidelijker zien.

Overigens acht ondergetekende het niet zijn taak met eventuele andere scribenten hierover nog van gedachten te wisselen. Hij heeft zijn werk, waartoe hij geroepen is. En daaraan heeft hij genoeg.

Hij voor zich gaat nu weer gewoon verder.

Graag neemt de redactie het ingezonden stuk van ds Mulders op.

Het zou niet goed zijn als deze zaak, nu ze eenmaal door de schorsende kerkeraden zélf publiek werd gemaakt, in de doofpot kwam.

Schorsingen zijn voor kerken ernstige aangelegenheden. Dat zal ieder kerklid toegeven! Gods Naam wordt er bij aangeroepen. Schorsingen geschieden voor zijn aangezicht, voor zijn rechterstoel.

Schorsingen zijn speciaal voor de vrijgemaakte kerken zeer ernstige aangelegenheden. Want we hebben sedert de veertiger jaren onophoudelijk gezegd, met name tegen de kerken en de kerkelijke vergaderingen die **ons** schorsten: Gij hebt „ambtelijk bloed” vergoten. Gij hebt ons daardoor in principe uitgesloten uit het koninkrijk Gods en uit de kerk van Christus. Dat is uw zware **zonde**. Er is geen kerkelijke gemeenschap met u mogelijk, indien die zonde niet door u wordt weggedaan.

Juist omdat we zó spraken zijn schorsingen voor onze kerken zo belangrijk. Aan de schorsingen die wij uitspreken zal het openbaar worden of onze klacht, onze áánklacht over de schorsingen die over ons werden uitgesproken, „oprecht” zijn, oprecht voor God. Of anders gezegd, daaraan zal het worden beslist of het met onze vrijmaking goed staat. Of we inderdaad „echt vrijgemaakt” zijn. Als onze schorsingen de stijl gaan vertonen van die, welke de synodale vergaderingen over ons uitspreken, staan we met onze klachten en aanklachten over de ons aangedane schorsingen als huichelaars voor God en de mensen. En dan is onze zonde, ondanks al onze vrijgemaakte woorden en activiteiten, erger dan die der „synodalen”.

Omdat de zaken met de schorsingen zo staan daarom heb ik in het nummer van 9 maart een aantal vragen gesteld over de schorsing van ds Boonstra.

Ik wil over het vragen-stellen als zodanig eerst een opmerking maken.

Zoals onze lezers weten verscheen in de pers eerst een bericht, dat Ds Boonstra geschorst was. Zonder dat de redenen en gronden daarvan werden opgegeven. Ik heb er met zorg voor gewaakt, dat dit bericht **niet** in Opbouw kwam. Ik had me namelijk al meermalen hevig geërgerd aan de door en door onkerkelijke wijze van doen, dat men een uitgesproken schorsing **zonder meer** publiek maakte. Vroeger werden schorsingen in gesloten couverts met opgaaf van redenen aan de kerkeraden der zusterkerken meegedeeld. Een schorsing kan geschied zijn vanwege een ernstig delict. Moet dan de naam van de zondaar aan kerk en wereld worden prijsgegeven? Een schorsing kan bij nader onderzoek onrechtvaardig blijken. Ze is bovendien altijd een tijdelijke maatregel. Ze is voorts een zaak die op kerkelijke wijze op kerkelijke vergaderingen aan de orde komt en moet komen. Dat wil o.a. zeggen: bij een schorsing van een ambtsdrager moet ook wat het bekend maken ervan barmhartigheid en voorzichtigheid in praktijk worden gebracht.

Welnu: dit alles overwegende publiceerde „Opbouw” het eerste bericht van de schorsing van ds Boonstra niet.

Maar de zaak werd anders toen het officiële schorsingsbericht, met de gronden waarop de schorsing geschied was, door de schorsende kerkeraden zélf werd bekend gemaakt! In het Gezinsblad werd dit schorsingsbesluit afgedrukt met de mededeling, dat het in een kerkdienst te Leens aan de gemeente was meegedeeld. Ik heb, nadat ik dit las, nog even gewacht om te zien of er een mededeling zou volgen waaruit bleek, dat dit bericht op illegale wijze in de publiciteit was gekomen. Maar ik las niets van die aard. En daardoor mocht, ja moest men dat tweede bericht over de schorsing van ds Boonstra, als een officiële aan heel de wereld gericht bekendmaking beschouwen.

Welnu, bij deze stand van zaken stelde ik mijn vragen.

Ik wil nu weer direkt op het ingezonden stuk van ds Mulders ingaan.

Ik ga daarbij aan kleinere kwesties die hij ter sprake brengt voorbij en beperk me tot de hoofdzaak: de schorsing van ds Boonstra op de in de kerkeradenverklaring genoemde gronden.

De kerkeraden voeren als gronden voor de schorsing het volgende aan:

1. ds Boonstra heeft het gesprek met de kerkeraad over de in geding zijnde zaken afgebroken en bij volharding geweigerd (23 febr.) het te hervatten.

2. ds B. deed aan de kerkeraad drie voorstellen voor een basis van samenwerking onder de ultimatieve verklaring, dat ingeval de kerkeraad op deze voorstellen geen bevredigend antwoord zou geven, er voor hem geen plaats is als herder en leraar in zijn bewarende en lerende taak en hij zich genoopt zal zien per 1 maart heen te gaan.

3. de kerkeraad van Leens heeft alles gedaan wat in zijn vermogen lag om ds Boonstra te bewegen zijn ultimatieve verklaring van 22 febr. terug te nemen om vervolgens de aanhangige zaken door te spreken.

4. ds B. heeft geweigerd de hem gewezen kerkelijke weg te gaan, daar hij zulks „nutte- loos en tijdverspillend” acht, gezien de houding van de classis.

5. ds B. verklaarde door zijn eigen zeggen in de vergadering van 23 febr. j.l. aan gemeentelieden, die hem er naar vroegen, openlijk, dat voor hem geen andere weg open bleef dan synodaal te worden.

Dit zijn de feiten die de kerkeraden in Leens en Ulrum omtrent de daden van ds Boonstra geeft.

En dan zeggen zij o.a. dat het in 2 genoemde ultimatum betekent „trouweloze verlating van de dienst (art. 80 K.O. Joh. 10 : 11—13)”.

De vraag komt evenwel onweerstaanbaar op: is dat stellen van een „ultimatum” reeds de zondige daad van trouweloze verlating van de dienst? Maakt ds B. zich dáárdoor reeds tot een „huurling”? Ds B. deelde aan de kerkeraad mee, dat hij, ingeval die op bepaalde door hem gedane voorstellen niet zou ingaan, zich genoopt zou zien heen te gaan. En wel op 1 maart.

Maar nog eens: is de mededeling dat men onder bepaalde omstandigheden iets zal doen reeds die daad zelf? Als iemand zegt, dat hij, als bepaalde dingen niet gebeuren, zal stellen, heeft hij dan reeds gestolen? Is hij dan reeds een dief? En wordt iemand op grond van zo'n voornemen te zullen stelen door enige rechter reeds als dief veroordeeld?

Maar zie, reeds op 24 febr. verklaarden de kerkeraden, dat ds B. zich aan trouweloze verlating had schuldig gemaakt. En kwalificeerden zij hem reeds als huurling.

Nadat ik het artikel van voor 14 dagen schreef, kreeg ik de in het kerkeradenbesluit genoemde verklaring van ds Boonstra van 22 febr. onder ogen. Daarvan wist ik niets toen ik mijn artikel schreef. In die verklaring staat inderdaad wat de kerkeraden daarvan onder 2 schrijven. Maar daarin staat nog meer! Daarin staat nl. ook deze passage: „Om alsnog de kerkeraad in de gelegenheid te stellen ook de poging te ondernemen, zal ik wachten tot de 1e van de derde maand en de woensdagavond (d.i. dus van de 28ste febr. - C.V.) openhouden. Ook mijnerzijds wens ik deze termijn te gebruiken om mij nog eens ernstig te beraden”. (vetgedrukt van mij - C.V.)

Als men dit overweegt wordt de gestelde vraag nog klemmender. Is een man die, naar hij zelf verklaart, zich ernstig wil beraden over een stap die de kerkeraden als trouweloze verlating van de dienst kwalificeren reeds metterdaad schuldig aan dat kwaad? En moet ook niet deze vraag opkomen: hoe konden de kerkeraden een man schorsen die naar eigen verklaring in de uiterst gespannen situatie zich aan het beraden was?

Voorts waren de kerkeraden van oordeel dat op grond van wat onder 1, 4 en 5 is genoemd ds B. zich aan de zonde van scheurmaking heeft schuldig gemaakt. Maar weer vragen we: is dat alles reeds metterdaad scheurmaking? Werd dat alles reeds metterdaad een kerkscheuring tot stand gebracht?

* * *

Deze vragen stelden we en stellen we nog. Maar zij zijn niet de belangrijkste.

Want ze raken alleen maar de schorsingsdaad met wat onmiddellijk daaraan voorafging. Ze raken ook alleen de juridische kant van de zaak. Zonder twijfel is die belangrijk. Maar niet de belangrijkste. Er komt bij de overweging van het bekend gemaakte schorsingsbesluit der beide kerkeraden nog een andere vraag aan de orde. We formuleerden die zó: Als men al het persoonlijke dat uiteraard ook in de verhouding tussen ds Boonstra en zijn Kerkeraad insloep weg denkt — dat moet immers om Christus' wil vergeven worden — was dan het verschil in opvatting tussen ds Boonstra en de kerkeraad van die aard, dat er tussen hen om Gods wil geen kerkelijke gemeenschap mocht bestaan, dat Jezus Christus zei: die domine moet als de huurling uit zijn ambt worden gesloten?

We kunnen de vraag ook zo stellen: Wat was

er in de kerk van Leen en in de kerkeraad daarvan in feite aan de hand? Wat was de kern van het afschuwelijke conflict dat op de schorsing van ds B. uitliep? Waar ging het ten slotte om?

We lezen in het schorsingsbesluit van gesprekken over in geding zijnde zaken. Welke waren dat? Hoe kwam het dat ds B. zijn genoemde drie voorstellen deed? Kortom wat heeft deze crisis uiteindelijk en ten diepste veroorzaakt?

Daarom gaat het!

Is ds B. van de belijdenis afgeweken?

Heeft hij een of ander ernstige zonde bedreven?

Is hij een predikant die metterdaad een huurling is, die zijn werk slecht deed, geen hart had voor de schapen der kudde, steeds op eigen voordeel uit was? Die alleen maar van de gemeente wilde profiteren?

Of is er iets anders dat men niet in hem verdroeg?

Het gaat hierbij o.a. ook weer om het ernst maken met de vrijmaking. We hebben het in de dagen van de vrijmaking als een groot onrecht ervaren en het daarom ook fel gegispd dat men van het conflict dat in feite over de „leer” ging steeds weer een „orde-kwestie” maakte. Terwijl het daarbij ging om het al of niet instemmen met de leeruitspraken werden wij beschuldigd van en veroordeeld wegens versterking van de kerkelijke orde, het niet willen bewandelen van de kerkelijke weg enz. enz.

Ja, dat hebben we scherp veroordeeld.

Men mag, om wat voor reden ook, iemand niet veroordelen om wat hij niet deed, terwijl men wat de eigenlijke „zonde” is niet noemt. We moeten, omdat we in de kerk van Christus zijn, oprecht blijven!

En met het oog hierop vragen we: Waarom ging het in feite in Leens? Wat was de kern van het conflict? Wat lag er uiteindelijk tussen ds B. en zijn kerkeraad?

* * *

Laat ik mijn vraag thans nog wat concreter maken.

Gisteren las ik in het Kerkblad van Noord-Holland een kort artikel over het gebeurde in Leens van de hand van Ds H. Brink van Krommenie. Het had tot opschrift: „Een teken aan de wand”. Hier is het:

We weten allen wel wat met deze bekende uitdrukking bedoeld is. Het is een opvallende voor ieder zichtbare waarschuwing. Zo'n teken aan de wand is voor ons, wat pas gebeurde in de kerk van Leens. Daar stond al meer dan 25 jaar ds Boonstra. In de kerk van Leens was verschil van inzicht over de school, over de politiek en misschien nog wel iets dergelijks meer. We weten allen wel dat dit meer voorkomt. Ik zeg er niet eens bij, helaas, omdat ik dit helemaal niet erg vind.

Erg vind ik, om niet te zeggen goddeloos, dat men hierom als gemeente in twee partijen verdeeld wordt en na allerlei strijd uit elkaar gaat. Eigenlijk zeg ik dit niet goed. Uit wat ik over deze dingen gelezen heb, heb ik de conclusie getrokken dat ds Boonstra eigenlijk geen ruimte meer zag en daarom gevlucht is naar de synodale kerk. Dat is zeker verkeerd. Toch is deze overgang zeker totaal anders dan die van anderen voor hem. Hier geloof ik dat van ds Boonstra geldt „ten einde raad”. Maar als men tot de enkels in de modder zit, moet men ten einde raad, zeker niet een sprong nemen waarbij men weet, nu kom ik er tot de nek toe in.

Zo zie ik de daad van ds Boonstra. Als ik een weg zag deze collega terug te halen van die plaats waar hij niet thuis hoort en zeker zich niet thuis zal gevoelen, dan zou ik die graag bewandelen. Maar ik zie die niet. Ik zie wel het teken aan de wand. Een ernstige waarschuwing naar twee kanten. Ik hoop dat deze ter harte genomen wordt. Er zijn meer plaatsen waar het om deze dingen spant. Plaatsen waar het gevaar dreigt dat broeders en zusters elkaar loslaten om verschillend inzicht over onderwijs of politiek. Men vecht er over, en al vechtende geraakt men hoe langer hoe verder uit elkaar. Zo gaat het immers altijd. We kunnen in de geschiedenis van Leens zien hoe het niet moet. Ik heb altijd in verband met de zondige synode besluiten uit de veertiger jaren gezegd: zo wordt nodeloos een scheur getrokken, omdat men z'n persoonlijke zin wil doordrijven. Ik vond en vind die scheur erg. Ik ben alleen maar dankbaar dat ik aan de goede kant zit, hoewel aan die goede kant zeker velerlei bezwaren zijn. Ik ben bang dat omtrent het nu in Leens gebeurde, ook gezegd moet worden, nodeloos een scheur getrokken. Dat is ellendig. De Here geve dat de taal van dit teken aan de wand, gezien en begrepen worde. Indien niet, dan vrees ik dat in onze tijd waarin meer dan ooit te voren geroepen wordt om eenheid we voortgaan op het pad: naar evenveel kerken als mensen. Ieder z'n eigen mening. Ben je het er niet mee eens: weg dan maar! Laten we ons liever houden aan het bekende woord: ik wil graag in één kerk zijn met ieder die met mij Jezus Christus liefheeft en wil dienen naar Zijn Woord. Ik ben blij dat ik in Krommenie en ook bij velen daar buiten mocht horen een uiting van droefheid over de gang van zaken in Leens. Een teken aan de wand. Een gemeente uit

elkaar gejaagd. Wie roept dan niet: Here ontferm U?

Met dit stuk voor ogen vragen we: Is wat Ds Brink, die blijkbaar van de situatie in de kerk van Leens op de hoogte is, hier zegt waar?

* * *

Deze vragen stelden en stellen we.

Dat was ongeoorloofd zegt Ds Mulders.

De kerkeraden van Leens en Ulrum moesten deze zaak beoordelen en daarover oordelen. En voorts moet men in de pers daarover zwijgen.

Dit nu ontkennen we ten stelligste.

De zaak staat zó: de genoemde kerkeraden hebben gesproken en gehandeld. Maar dat niet alleen. Ze hebben wat ze zeiden en deden ook publiek bekend gemaakt! Ook de gronden voor wat ze uitspraken en deden zetten ze in de krant. Uiteraard allereerst om de zusterkerken te zeggen wat ze deden. Maar tegelijk ook — ze zetten het in de krant — opdat ieder die wilde daarvan kennis zou kunnen nemen. En de kerkeraden deden dat vanzelf met de bedoeling: Dat hebben wij gedaan, oordeelt nu maar over wat we deden. Het kan het licht en de kritiek lijden!

Welnu van deze feiten uitgaande hebben we geschreven.

Maar we deden dat op de meest broederlijke en bescheiden wijze.

We stelden alleen een paar vragen omtrent wat ons bij de overweging van de bekendmaking beroerde en bezorgd maakt. Die vragen werden evenwel niet „zo maar” gesteld. Ik weet heel goed, dat het stellen van vragen wondend en beledigend kan zijn. Maar nog eens, we hebben niet „zo maar” wat gevraagd. We gaven nauwkeurig aan op grond waarvan we vroegen.

Veel liever zouden we gezegen hebben. Maar als men redakteur is van een krant heeft men nu eenmaal zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van wat op het terrein waarover men schrijven moet voorvalt. Een verantwoordelijkheid zowel ten opzichte van de mensen als ten opzichte van God.

Het gaat mij daarbij alleen om op te roepen tot bezinning. Daarom ga ik ook niet in op verschillende uitspraken van Ds Mulders die mij — hij is een oud-leerling — pijnlijk hebben getroffen.

Ik hoop dat hij en allen die bij deze zaak betrokken zijn nog eens ernstig over deze zaak zullen nadenken.

Vooraf over dat éne: wat is uiteindelijk de oorzaak van de ellende in de kerk van Leens?

En was het inderdaad om Christus' wil noodzakelijk dat dat afschuwelijke conflict ontstond?

Namelijk op grond van het feitelijke verschil van opvatting, dat in de kerk en de kerkeraad van Leens bestond?

Ik heb reeds gezegd dat ik het heengaan van Ds Boonstra zonder meer afkeur.

Maar hoe staat het met wat daaraan voorafging?

* * *

Het tweede stuk dat binnenkwam is van Ds H. W. Ophoff te Houwerzijl. Hij zette er boven: „Is dat de weg?” Hier is het:

In „Opbouw” van 9 maart l.l. stelt Prof. Veenhof in zijn artikel „Over schorsingen” een aantal „klemmende vragen” t.a.v. de schorsing van ds Boonstra van Leens. Vragen die uitlopen op deze opmerking, dat hij in het duister tast t.a.v. de ernstige zonde die ds Boonstra voor de wereld eerloos maakt en hem de afsnijding waardig maakt.

Wij van onze kant hebben over dit schrijven van Prof. Veenhof onze vragen. En wel deze: wat bedoelt Prof. Veenhof met zijn vragen? Verwacht hij hierop een antwoord van de kerkeraad van Leens b.v.? Moet die kerkeraad de in de schorsingsakte duidelijk omschreven constatering breedvoeriger gaan toelichten? Moet die kerkeraad een VOLLEDIG VERSLAG geven van ALLES, wat er in de afgelopen maanden in de boezem van de kerkeraad is gepasseerd? EN MOET DIT DAN IN DE PERS BEHANDELD WORDEN? Is zulk een behandeling in de pers de aangewezen KERKELIJKE weg?

In dat geval zouden we willen vragen: waaraan ontleent de pers de bevoegdheid om over deze zaak als „keurmeester” op te treden? Ons dunkt: die bevoegdheid is er niet! Heeft iemand gegronde bezwaren tegen deze schorsing, laat hij dan daarmee de kerkelijke weg gaan. Doch als iedereen hierover maar gaat handelen in de pers, dan krijgen we toch wel een „onkerkelijke behandeling” van deze „kerkelijke zaak”.

Wij nemen graag aan, dat zulks niet de bedoeling is van Prof. Veenhof. Maar dan rest ons geen andere conclusie, dan dat wij van onze kant „in het duister tasten” t.a.v. de bedoeling van de schrijver.

Mocht het de bedoeling van Prof. Veenhof zijn geweest, deze vragen aan de kerkeraden van Leen en Ulrum te stellen, uit vrees dat één en ander daar wellicht niet voldoende doordacht is, dan vragen wij bescheiden, of het in dat geval wel de juiste weg is om zulks in de pers te doen ten overstaan van heel het kerkvolk? Bovendien: had Prof. Veenhof reden voor zulk een vrees? Bij navraag ter plaatse bleek ons, dat hij geen nadere informatie gevraagd heeft bij de

kerkeraden van Leens en Ulrum. Hoewel wij dus reeds bij een gegronde vrees een behandeling in de pers (in dit stadium!) onjuist achten, menen wij, dat het IN DIT GEVAL (zonder nadere informatie) wel in het bijzonder onjuist is, vragen te stellen, die er blijk van geven, dat (op zijn zachtst gezegd) **de zaken niet helemaal vertrouwd worden!**

In dit verband moet ons **nog** een opmerking van het hart. De vragen in „OPBOUW” zijn suggestief gesteld. Reeds in de vormgeving. Maar vooral in het verband van het betoog: een breedvoerige herinnering aan de zonden van de kerkelijke vergaderingen uit de veertiger jaren en een citeren van K. S. inzake het WEGSTOTEN van een broeder of zuster. In dit verband worden de vragen gesteld. In het licht van dit verband worden ze dus ook gelezen! Maar begrijpt Prof. Veenhof niet, dat hij dusdoende de kerkeraden van Leens en Ulrum „verdacht” maakt? Ten overstaan van ons hele kerkvolk! En in het bijzonder ten overstaan van de gemeenteleden aldaar? Ziet Prof. Veenhof niet, wat de **gevolgen** kunnen zijn van zijn schrijven in die plaatselijke gemeenten? De kerkeraad van Leens b.v. zoekt het vertrouwen van zijn gemeente. Hij poogt door ambtelijke bezoeken en door voorlichting het wantrouwen, dat van buitenuit gezaaid is, weg te nemen. Maar wordt dat werk van die ambtsdragers niet buitengewoon bemoeilijkt, als er op zulk een wijze VAN BUITEN AF vragen worden gesteld, die er blijk van geven, dat men het **buiten** de eigen gemeente ook niet helemaal vertrouwt? Dat zelfs een professor het niet helemaal vertrouwt? Worden op deze wijze de plaatselijke verhoudingen niet VAN BUITENAF geschaad?

Nogmaals: wij nemen ook hier graag aan, dat Prof. Veenhof dit niet heeft bedoeld. Maar de werkelijkheid is, dat zijn vragen in de pers en qua methode en vanwege de gevolgen ter plaatse bedenkelijk veel lijken op het kwaad van: „in-dringing in eens anderen dienst”.

Voor een gedeelte ontving Ds Ophoff reeds een antwoord op zijn vragen in het bovenstaande.

Voorts wil ik tegen hem opmerken dat het publiek stellen van enkele vragen over een publieke zaak waarbij nauwkeurig is aangegeven waarom en met welk doel men ze stelde nu niet precies het tegenovergesteld van verdachtmaking is!

En vervolgens dat, als hij gelijk heeft, in wat hij zegt over de behandeling van deze zaak in de pers, alles wat Prof. Greijdanus, Prof. Schilder, Prof. Holwerda en vele anderen over de schorsingen schreven in de veertiger jaren, grondig verkeerd is geweest. Dan was b.v. ook mijn brochure „In den chaos” een ernstig vergrijp. Men is geneigd te vragen: Kent ds Ophoff, nu hij deze dingen schrijft, wel werkelijk de vrijmaking? Weet hij wel waarom het daarbij ging? Hij is nog maar kort predikant. Maar dat mag toch wel van hem verwacht worden? Wat hij in dat opzicht schrijft is in wezen echt „synodaal”.

* * *

Ik moge aan dit alles nog één ding toevoegen. Juist dezer dagen las ik een belangrijk en typerend stuk van Prof. Schilder. Het werd geschreven in verband met de schorsing van Ds Van Herwijnen. Zoals men weet was deze vóór de vrijmaking geschorst. Dat wil zeggen: in de ongedeelde kerken en om redenen die niet in de leeruitspraken en de daaruit voortvloeiende schorsingen gelegen waren. Na de vrijmaking kwam de vraag op: mag men deze predikant, die in de ongedeelde kerken geschorst werd, als predikant van de vrijgemaakte kerken worden ontvangen. Daarover is heel wat te doen geweest! Er werd daarbij ook aangevoerd dat Ds Van Herwijnen enkele van het algemeen gevoelen in onze kerken afwijkende ideeën koesterde. Ten aanzien van deze vraag schreef Prof. Schilder het hiervolgende:

Met nadruk zeg ik dat ik er niet over denk de schorsing van Ds Van Herwijnen met die van Ds Boonstra op een lijn te stellen. Het gaat mij bij het overnemen van wat Prof. Schilder schreef alleen om twee dingen. Vooreerst hierom, dat hij **publiek** schreef over een door een paar kerken uitgesproken schorsing van een predikant. En vervolgens om wat hij schreef over wat bij zo'n schorsing de **norm**, de **maatstaf** moet zijn.

Nadat hij inzake de relatie van de Gereformeerde Kerken tot ds Van Herwijnen twee officiële stukken had gepubliceerd schreef hij het volgende:

„Het eerste gaf de quasi-gronden voor een quasi-schorsing, plus (vergeet dat niet) de bepaald slechte gronden voor een slechte afzetting. Ik laat dat „ingrijpende” woord („slecht”) hier staan. Met ds Van Herwijnen heb ik nooit van nabij kennis gemaakt. Maar ieder onzer weet genoeg van hem om te durven beweren: dat was slecht, dat men hem openlijk en definitief dorst beschuldigen van „verachting” van „Gods Woord en de Sacramenten”. Hier stuiten we op het zoeken naar een geschikte term uit het kerkelijke woordenboek, die als officiële term zich laat gebruiken voor een kerkelijk papier, waarmee men wapperen kan, zeggende: hij valt onder paragraaf zoveel van artikel zoveel, ergo: wij doen hem recht. Ik herinner me, dat een hoogleraar aan een rijksuniversiteit, die in

generlei kerkelijk leven meeleefde, maar van één onzer „voortrekkers” de schorsings- en afzettingen-gronden, waarop ongeveer in diezelfde periode iemand was „afgezet”, te lezen had gekregen verbaasd opgekeken heeft, en gezegd: is dat nou bij jullie kerkrecht?; maar het is precies als het „recht” van de nazi's!

Dus hoeft niemand mij meer te vertellen, dat de theologische meningen van ds v. H. op bepaalde punten van die van b.v. ons blad verschillen. Eveneens behoeft iemand ons blad te waarschuwen, dat mensen, die denken gelijk ds v. Herwijnen, wel eens tegen wat zijn redakteur voor waar houdt, en voorstaat, in oppositie konden komen, als dat orgaan meehielp, er een plaats voor vrij te maken. Heeft soms God aan u of aan mij het recht toegekend, een kerkje op te bouwen op de basis van uw en mijn theologische meningen? En — zijn we soms vrijgemaakt, omdat we toch net van plan waren, een kerkje van gelijkgezinden te forceren? Kwader gerucht zou men van ons niet kunnen verbreiden.

Ik geloof, dat we hier voor het feit staan, dat niet iedereen zich dadelijk indenkt, wat de kerk is. Moeten wij soms van onze kant misbruik maken van het feit dat er een veelheid van kerken is? Moeten wij tot iemand zeggen: ga van ons maar heen, want ge kunt wel elders kerkelijk warm worden?

Als iemand bij ons wezen wil, en hij onderschrijft de drie formulieren van enigheid, dan heeft geen mens hem te binden aan enige interpretatie. En we moeten allen van te voren ons dit éne afvragen: wat zou God tot ons zeggen als wij zouden zeggen: N.N., kon bij ons niet terecht, want we vonden dat een andere kerk meer aan zijn „ligging” beantwoordde?

Mijn kerkelijke ligging?

De drie formulieren

En als ik vind, dat iemand, in huis wederom gekomen zijnde, wel eens van mijn „ligging” zó verschillen kon, dat ik zou zeggen: hier is afwijking van de confessie, dan moet ik **daarover** spreken. En dan concreet. Maar vergeet nooit: **Christus** vergadert de kerk, en wij zijn **Zijn** gebonden dienaren daarin. Meer niet”.

Mijn vraag is: heeft men in Leens geheel naar wat Prof. Schilder in dit stuk zo juist zei gehandeld?

C. V.

Ik las in „Opbouw” van 16 februari 1962, bladzijde 345, een „Ernstige Waarschuwing” van de hand van zekere broeder G. van Rongen, namens de Free Reformed Churches of Australia.

De mij onbekende broeder schrijft, dat er „in Australia en New Zealand geen gehoorzame kerk van de Heere te vinden was en is”. Hoe weet deze broeder dit alles? Heeft hij de geschiedenis van Australia meegemaakt? Was hij er, bij het begin van de moderne Australische geschiedenis, toen er in 1800 bijna 6000 blanken woonden, toen dit aantal in 1900 tot bijna 4.000.000 was gezwollen? Kent hij de kerken in Australia sinds 1800? Heeft hij het huidige Australia geheel beïrd?

Het is zonde tegen de HEERE Zijn werk en kerk in een geheel werelddeel domweg te ontkennen en negeren. De Bijbel zegt toch duidelijk, dat de HEERE Zijn kerk tot het einde toe uit alle volken der aarde zal vergaderen, zoals ook beleden door enkele Europese kerken als beschreven in de Heidelbergse Catechismus, Zondag 21.

Ik weet, dat de HEERE Zijn kerk in New Zealand ook bewaart.

Het is mij voorts bekend, dat er nog vele naar God's Woord levende kerken in New Zealand en Australia zijn.

De Heere Jezus moet Zich over dergelijk geschrijf wel zeer bedroeven. Het is met grote bedroefdheid, dat ik dit onwaardig stuk in Uw blad moest vinden en het is mijn innige wens, dat Uw blad dergelijk on-Christelijk geschrijf in de toekomst niet zonder meer opneemt. Met hartelijke broedergroet,

Harry H. Schat,
Grace Orthodox Presbyterian Church,
Fairlawn, New Jersey, U.S.A.

KERKNIEUWS

Theol. Hogeschool. Geslaagd voor het candidaatsexamen de heer J. Slotman, A 100, Heemse.

Aangenomen naar Holwerd: C. van Kalkeren (deze zal ook blijven werken voor de Opleidingschool te Katoraku, Sumba).

Beroepen te Pernis: K. v. d. Belt te Zwartsluis.

Adressen. ds A. Veeffkind te Hoogvliet, tel. no 010-161741.

Kerk „bouw”-plannen in Loenen a/d Vecht.

Ongeveer een half jaar geleden heeft de Kerkeraad met instemming van de Gemeente dankbaar een zich onverwachts voordoende gelegenheid aangegrepen tot aankoop van een garage met bovenwoning. Het is de bedoeling om, zodra het pand vrijkomt, de garageruimte te gaan inrichten als kerkzaal met vergaderlokaal, terwijl de woning als pastorie kan dienen. De kosten van aankoop en verbouwing zullen ± f 65.000,— bedragen.

Sinds de Vrijmaking heeft deze kleine Gemeente al op verschillende plaatsen vergaderd. Aanvankelijk werd Dienst des Woords gehouden in een kantoorlokaal van een der broeders, daarna jarenlang in een onooglijk zaaltje van de Ned. Herv. Kerk in Nieuwersluis, een paar km van Loenen verwijderd. Door de goede hand Gods over hen, zijn zij inmiddels uit beide gelegenheden uitgegroeid. Sinds een paar jaar heeft de Gemeente nu onderdak gevonden in „St. Joseph”, verenigingsgebouw van de K.A.B. (Kath. Arb. Bew.). Dit was echter eigenlijk slechts als een noodoplossing te beschouwen, daar deze plaats van samenkomst om verschillende redenen ongeschikt is.

Daarbij moet een dure pastorie gehuurd worden en heeft men nooit de beschikking over een vergadergelegenheid gehad. Catechisaties en vergaderingen moeten in eerdgeroemd kantoorlokaal of bij de leden aan huis gehouden worden.

Het is te verstaan, dat onder deze omstandigheden de begeerte om tot een eigen gebouw te komen levendig bleef. Een rondgang door de Gemeente (ca. 80 zielen, n.l. 14 gezinnen en enkele zelfstandigen) heeft reeds het verheugende bedrag van ± f 10.500,— aan toezeggingen over een periode van anderhalf jaar opgeleverd. Verwacht wordt, dat met behulp van collecten en enkele andere middelen het bedrag uit de eigen Gemeente tot in totaal ca. f 12.500,— zal oplopen.

Kerkeraad en Gemeente hopen voorts, dat een met aanbeveling van de classis op alle zusterkerken gedaan beroep om steun in de vorm van een gift of collecte minstens een zelfde bedrag zal opbrengen. Tal van kerken, waarbij vele kleinere, gaven reeds aan deze roep gehoor. Naar een gunstige reactie van vele andere, waaronder ook verscheidene grote kerken, wordt nog met verlangen uitgezien.

Daarnaast zijn en blijven bijdragen van particulieren hartelijk welkom. (Giro 53.47.57 t.n.v. Geref. Kerk, Kon. Julianaweg 53 te Loenen a/d Vecht).

Als al deze verwachtingen onder de gunst des Heren vervuld mogen worden zal deze kleine kerk niettemin in de toekomst nog een schuld te dragen en te delgen krijgen van f 35.000,— à f 40.000,—. Om althans de rentelast hiervan zo gering mogelijk te doen zijn, zal een actie worden ondernomen om in de kerken een geldlening geplaatst te krijgen in stukken van f 100,—, zo mogelijk renteloos of anders tegen een matige rente.

Wanneer over het gehele land een paar honderd broeders en/of zusters bereid gevonden zouden kunnen worden hieraan medewerking te verlenen door één of enkele van deze stukjes te nemen, zou aldus bezwaring met hypotheek vermeden kunnen worden.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met 1 april begint de nieuwe jaargang van Opbouw.

Ter voorkoming van herinneringskaarten en incassokosten verzoeken we onze abonnees hun abonnementsgeld te storten op girorekening 233117, Drukkerij Steenbergen, Zeist, met bijvermelding voor Opbouw. Het abonnementsgeld bedraagt voor een halfjaar f 5.—, voor een geheel jaar f 10.—, buitenland f 12.50 voor een geheel jaar.

We rekenen op Uw medewerking voor 1 april te gireren.

De administratie.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw

Geeft uw adreswijziging op bij het adres secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.